

Mans a la lluita

Experiències de dones organitzades
per respondre a les violències masclistes i al racisme

pàg. 3-11

Directa
periodisme cooperatiu per
la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
C. Riego, 37, baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric. La Directa no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

- QUI SOM?**
A fons
Grup d'investigació
Miralls
Gemma Garcia
Cruïlla
Laia Mas i Guille Larios
Impressions
Laia Alsina, Ekaitz Garate i Xavier Puig
Roda el món
Oriol Andrés, Roger Suso i Joan Mas
Expressions
Misael Alerm i Carla Mallol
La indirecta
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
Fotografia
Víctor Serri
Il·lustració
Ricardo Hermida i Lluís Ràfols
Correcció
Èlia Olivan
Edició
Jesús Rodríguez
Disseny gràfic i compaginació
Pau Fabregat
Projecte gràfic
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
Coordinació web
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente
Coordinació País Valencià
Ester Fayos
Audiovisuals
Sònia Calvó i Estel·la Marcos
Administració i subscripcions
Ester Mora
Difusió
Estel·la Marcos
Publicitat i distribució
Paula Rodríguez
Gestió web
Talaïos Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:
Gironès, la Selva, Pla de l'Estany i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona ('El Setembre'); Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Mallorca ('Aguait'); Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: IRIS SERRANO

SUMARI

A FONS

4-11

Dones i la lluita transformadora
En el marc d'una nova vaga feminista del 8 de març, Anna Celma, Sara Borrell, Carla Benito, Marta Santacatalina i Mariana Cantero componen un escenari de lluites de les dones en els àmbits laboral, migrant, dels drets sexuals i reproductius i antirepressiu. Fotos de Sira Escasans, Montse Giral, Guillem Martí i Pablo Miranzo.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Brigitte Vasallo
L'escriptora i activista porta dues dècades vivint la no monogàmia en la seva pròpia pell, i en el llibre *Pensamiento monógamo, terror poliamoroso* remarca que no és cap panacea. Respon a les preguntes de João França. Amb fotos de Montse Giral.

IMPRESSIONS

16-18

No Bezos, no Trump
El sociòleg Ivan Miró ens porta una mirada innovadora sobre l'ascens del feixisme. Il·lustració de Rosa Codina.

La Canadencia 100 anys més tard
Article de l'advocada laboralista Joana Badia Rion. Il·lustrat per Gerard Pla.

CRUÏLLA

19-21

Escoles lliures i pensament crític
Cada cop més famílies eviten el sistema tradicional d'ensenyament i busquen alternatives en escoles amb ensenyances que posen el pensament crític al centre de la vida de xiquets i xiquetes. Giuseppe Savino ens en mostra alguns exemples. Il·lustracions d'Alma Gavalda.

RODA EL MÓN

22-26

El fallit model Riace
La població italiana ha intentat crear un sistema solidari d'acollida de migrants. Ho explica Alessandro Stoppoloni.

Refugiades iemenites a Egipte
Marc Español ens porta la veu d'una comunitat migrant oblidada.

Estat Islàmic torna a la guerrilla
L'anàlisi d'Oriol Andrés Gallart.

EXPRESSIONS

27-31

El galerisme a Barcelona
Manel Garcia Clavero i Clàudia Baixeras Muñoz repassen la història de les galeries d'art a la ciutat, que han entrat en una etapa de decadència com a conseqüència de la crisi econòmica. Fotos de Víctor Serri.

"Autoretrat o res de nou sota el sol"
El relat literari de Núria Curcoll. Amb il·lustració de Cristina Cortés.

INDIRECTA

32

Entrevista a Fina Rubio
Amb una llarga trajectòria en la lluita feminista, la presidenta de la Fundació Surt reflexiona sobre victòries, debats i reptes d'aquest moviment. Hi conversa Mariana Cantero. Amb fotografia de Freddy Davies.

“Som dones que lluiten”

En el marc d'una nova vaga feminista el 8 de març, des de la 'Directa' volem visibilitzar lluites en l'àmbit laboral, pels drets sexuals i reproductius, antirepressives i antiracistes protagonitzades per dones

Manifestació del 8-M de 2018 als carrers de Barcelona / SIRA ESCLASANS

Anna Celma | @Acelmamelerero

La secció “A Fons” d'aquest exemplar de la DIRECTA és especial. Abordem lluites feministes en quatre eixos: antiracisme, drets sexuals i reproductius, àmbit laboral i com a resposta organitzada a la repressió. Els reportatges reflecteixen elements comuns d'organització de base i de sororitat davant d'un sistema capitalista, patriarcal, racista i capacitista. Hem decidit parlar sobre dones que lluiten.

Estem vivint un reforç dels feminismes. Som davant d'una quarta o cinquena onada feminista? Potser només està saltant la tapa d'una olla que duia molt temps amb el foc alt. Anys i anys de batalles diverses precedeixen la vaga feminista del 8-M d'enguany. En especial, la sortida als carrers i la lluita pública de col·lectius feminitzats: treballadores de tasques reproductives i de cures, dones racialitzades, les *kellys*, les afectades per la crisi

habitatcional o les retallades als serveis públics, i un llarg etcètera.

Alhora, la ultradreta conservadora es troba en ple procés de reacció. Al territori de l'Estat espanyol l'ascens de partits com Vox n'és una mostra. Bolsonaro, Trump, Duque, Macri, Duterte, Putin, Juncker, Buhari... són noms d'una llarga llista de presidents que han mostrat públicament el seu sexisme sense cap conseqüència. Ser masclista segueix sent molt fàcil.

En aquest context, hem volgut parlar de quatre temes que són exemple de lluites feministes. En primer lloc, un reportatge sobre la lluita migrant organitzada des del feminisme descolonial. En segon lloc, el cas emblemàtic a l'Argentina del moviment en defensa dels drets sexuals i reproductius de les dones. Tot seguit, l'organització laboral d'un col·lectiu d'artesanes del sector tèxtil del calçat al País Valencià. I,

per tancar la secció, us detallem la resposta antirepressiva de les feministes que pateixen sancions administratives i processos penals arran de la seva acció als carrers.

Hem triat aquests temes però en podrien ser d'altres. Dones que busquen refugi i s'han sumat a la caravana migrant de Centreamèrica; dones que abans d'iniciar els trajectes, davant la certesa d'una violència sexual com un peatge ineludible, s'injecten anticonceptius. Podríem haver parlat de la cadena humana de vora cinc milions de dones repartides en 620 quilòmetres a l'estat de Kerala que reclamaven igualtat de gènere a l'Índia. També dels assassinats de lideresses i defensores de drets humans a l'Abya Yala. Dones que protegeixen i preserven els seus territoris, comunitats, cultures... i que han posat el cos i la vida en última instància. O dels feminicidis de dones

que es dediquen a la política institucional, com el de Marielle Franco, assassinada al Brasil ara farà un any.

Les zapatistes enviaven a principis de febrer de 2019 una carta “a les dones que lluiten arreu del món”. En aquest text anunciaven que no podrien celebrar la II Trobada de Dones que Lluiten perquè els megaprojectes *desenvolupistes* al sud-est de Mèxic posen en risc el seu territori i modus vivendi. A la carta ens regalen “una petita llum” i una exhortació. “No deixis que s'apagui. Encara que la nostra [llum] s'apagui aquí amb la nostra sang, i encara que s'apagui arreu, tu cuida la teva, perquè, malgrat que els temps ara són difícils, hem de seguir sent allò que som, i és que som dones que lluiten”. Als Països Catalans, i arreu del món, són moltes les dones que lluiten. Aquest reportatge és un modest homenatge a totes elles.

Som davant d'una quarta o cinquena onada feminista? Potser només està saltant la tapa d'una olla que duia molt temps amb el foc alt

Dones que protegeixen i preserven els seus territoris, comunitats, cultures... i que han posat el cos i la vida en última instància

CAMINANT CAP A UN 8-M AMB **MIRADES ANTIRACISTES**

Les veus de les dones migrades i racialitzades i les seves lluites ens donen claus per entendre els mecanismes de desprestigi i silenciament que usa el sistema capitalista, patriarcal i colonial en què vivim

Sara Borrella | @sralane

Silvia Rivera Cusicanqui, boliviana d'origen aimara, va dir que “no hi ha possibilitat d'una teoria ni discurs descolonitzador si no hi ha pràctiques que li donin sentit, que evidencin allò no dit, qüestionin el colonialisme intern i certes tendències academicistes que sustenten teòricament la descolonització”.

Lluites feministes antirracistes des de l'àmbit local amb la Tancada contra el Racisme i pels Drets de Migrants i Refugiades a Barcelona, la Comissió Migrantas 8-M a escala estatal, el cas de les temporeres de la maduixa a Huelva i propostes en clau positiva com l'Escola Feminista Descolonial ens assenyalen les pràctiques neoliberals i colonials del món en què vivim.

Violències derivades de la llei d'estrangeria

Amb l'arribada de la primavera de 2018, un grup de persones migrades i racialitzades es tancava a l'Escola Massana de Barcelona per denunciar la situació d'indeïfensió i vulnerabilitat per culpa de la violència racista institucional. Naixia així la Tancada contra el Racisme i pels Drets de Migrants i Refugiades.

La Tancada té les seves arrels en l'any 2001, quan es va viure una mobilització generalitzada de reclamació de drets. L'acció més destacada va ser la tancada a l'església del Pi de Barcelona, el 20 de gener d'aquell any. Es va perllongar durant 40 dies i va finalitzar amb la regularització de la majoria de les 700 migrants que ocupaven l'espai.

A principis de maig de l'any passat, les dones de la Tancada van convocar el moviment feminista de la ciutat a una sèrie de trobades on van participar prop de 150 dones, lesbianes i trans per crear estratègies d'autodefensa antirracista feminista. “Va ser una de les escenes més importants que es van donar l'any passat: ajuntar moltes dones i feministes diverses interessades a saber quina és la lluita antirracista i com ens afecten a les dones migrades i racialitzades les violències racistes”, afirma Victoria Columba, membre de l'Assemblea Antirracista.

L'empadronament sense domicili, els papers sense contracte i la nacionalitat sense exàmens van ser els tres eixos dels debats de les trobades. Una altra reivindicació i problemàtica que afecta les dones és la que té a veure amb l'obtenció del procés de residència -també anomenat *reagrupament familiar*. “És molt difícil obtenir-lo a curt termini i provoca situacions d'enyorança i desesperació. En el meu cas, no vaig poder reagrupar-me amb la meua mare tenint la nacionalitat espanyola. Estar condemnada que els teus pares morin lluny de tu és horrorós”, explica Columba.

Amb l'auge de l'extrema dreta, els partits de l'esquerra qüestionen el discurs i les pràctiques xenòfobes, trànsfobes i racistes però no tenen un posicionament clar. “Els temes que afecten les persones migrants no incideixen en l'agenda política de les esquerres; es deixen en boca de la dreta. Això és una irresponsabilitat”, remarca l'activista.

A més dels partits d'esquerres, Columba també apunta a la responsabilitat dels mitjans de comunicació a l'hora d'invisibilitzar les lluites migrants. Un exemple: l'11 de novembre de 2018, l'Assemblea Antirracista va convocar la manifestació *Per una societat sense racisme* en memòria de l'assassinat de Lucrecia Pérez ara fa 26 anys, amb una assistència de 600 persones a Barcelona i al voltant de 1.000 a Madrid. Aquell dia, però, als principals mitjans de comunicació la notícia va ser una altra: una agressió al metro de Badalona per part d'uns menors no acompanyats d'origen marroquí. “Els mitjans de comunicació silencien les lluites migrants i racialitzades i donen espai a discursos que criminalitzen la migració”, explica Columba.

La mirada antirracista comença a incorporar-se també a poc a poc al moviment feminista català i estatal. A la V Trobada Estatal del 8-M a València s'han inclòs demandes específiques com ara el reconeixement de la

Padró sense domicili, papers sense contracte i nacionalitat sense exàmens són fites de la dona migrant

A la V Trobada Estatal del 8-M a València es va reivindicar la venda ambulant com un ofici o el tancament dels CIE

Assemblea
feminista a la
tancada de
l'Escola Massana
/ MONTSE GIRALT

venda ambulant com un ofici o el tancament dels CIE. Però encara queda camí per fer.

Per Columba, cal treballar els privilegis i posar a l'agenda política quotidiana dels moviments la perspectiva antirracista, que és l'origen de l'exclusió de les dones migrades i racialitzades.

Racisme i sexisme als camps de maduixa

A Huelva, la temporada de la recollida de fruits vermells està a punt de començar. En un territori amb la tercera taxa d'atur més alta de l'Estat espanyol, només s'han presentat 970 persones als 23.000 llocs de treball que s'han ofert. Donat el baix índex de sol·licituds des del territori peninsular, 19.000 dones marroquines cobriran la campanya.

Les condicions laborals i socials que pateixen aquestes dones que treballen com a temporeres a Huelva i altres indrets de l'Estat espanyol creen un caldo de cultiu d'impunitat on la violència heteropatriarcal i el racisme institucional i social són a l'ordre del dia. "Els empresaris només volen dones perquè diuen que el treball requereix unes mans petites i delicades. Aquest primer filtre posa en relleu la mirada patriarcal, però també crec que pensen que la conflictivitat sindical serà menor amb dones", afirma Pastora Filigrana, advocada del Sindicat Andalús de Treballadors (SAT).

A principis de juliol de 2018, quatre temporeres marroquines van interposar una denúncia contra l'empresari Antonio Mato per assetjament sexual i laboral. La solidaritat feminista es va estendre arreu de l'Estat espanyol, on plataformes i col·lectius van convocar concentracions de suport. "Tot i que aquest cas ha transcendit a l'esfera mediàtica i ha posat de manifest les condicions d'explotació en què treballen les persones migrades, aquesta realitat no és nova", apunta Filigrana. El passat 10 de desembre es va arxivar la causa. La raó, segons el jutjat de primera instància i instrucció 3 de la Palma del Condado (Huelva), és que no es van trobar indicis delictius. Aquest cas en l'àmbit laboral posa de manifest la capacitat creixent del moviment feminista per articular respostes transversals i interseccionals.

Qüestionament del llegat colonial

Per transformar maneres de pensar i evidenciar les diverses opressions que pateixen les dones i generar espais de transformació col·lectiva, va néixer l'Escola de

A la temporada de recollida de fruits vermells a Huelva es contracten dones perquè tenen "mans petites i delicades"

Per evidenciar les opressions que pateixen les dones, va néixer l'Escola de Feminisme Descolonial

Feminisme Descolonial, impulsada i organitzada per la Xarxa de Migració, Gènere i Desenvolupament.

La metodologia de l'escola és innovadora i trenca amb la idea clàssica i occidentalitzada de com rebem l'aprenentatge. Han portat a terme el que anomenen *l'anàlisi descolonial pel canvi*, una proposta metodològica que no treballa des de la lectura de textos acadèmics sinó que ho fa des del coneixement, intercanviant sabers i maneres d'entendre el món des d'una perspectiva comunitària i no individualista. La construcció pedagògica de l'escola és col·lectiva, des de la realitat heterogènia i diversa de totes les que en formen part. "No donem bibliografia abans de la participació a l'escola, no portem veus expertes del feminisme descolonial, sinó que trenquem amb aquesta forma de representació per legitimar el discurs a través de les companyes que l'organitzem", explica Sara Cuentas, activista feminista i membre de la Xarxa de Migració, Gènere i Desenvolupament.

Un dels objectius de l'espai ha estat la recuperació de les ancestres, dones que van lluitar a l'Àfrica i l'Amèrica Llatina resistint l'opressió colonialista. "Anakaona va ser una de les dones que van lluitar a l'illa Bohio (República Dominicana) i ha estat invisibilitzada per la història. Necessitem fer memòria històrica i recuperar les figures d'aquestes dones que van estar liderant els processos de descolonització", conclou.

Un 8-M no només blanc i europeu

L'any passat, dones migrades i racialitzades de diferents col·lectius van expressar que no se sentien representades en la convocatòria de vaga. Aquest any, un grup ha decidit que el 8-M serà antirracista o no serà, i ha creat la Comissió Migrantas 8-M.

L'espai el formen dones a títol individual, però moltes d'elles venen de col·lectius i organitzacions com OTRAS; Marea Verde BC; Xarxa de Migració, Gènere i Desenvolupament; Sindillar; Las Kellys; Associació de Dones Immigrants Subsaharianes (ADIS); ACAMA; Dones Africanes de Calella; CATARI, etc. Han decidit treballar de manera col·lectiva des de la diversitat, entenent l'heterogeneïtat del col·lectiu migrant i assumint que hi haurà dones que no s'hi sentiran reflectides o a qui les seves circumstàncies personals no els permetran participar-hi.

El 23 de febrer van elaborar un manifest propi, donada l'existència d'especificitats i demandes concretes com a dones migrades i racialitzades, en el qual incideixen en l'organització general de la vaga i posaven en relleu la necessitat d'incloure multiplicitats de lideratges i trencar amb certes lògiques. "Les vulnerabilitats socials ens travessen com a dones migrades i racialitzades que realitzem els treballs més precaris i invisibilitzats que generen molta riquesa", explica Sabrina Sánchez, activista feminista i membre del col·lectiu OTRAS.

"Hem trobat resistències, però pensem que és important reflexionar dins del feminisme que no es tracta de posar un lema antirracista a la pancarta de capçalera dient que estem en contra del racisme, sinó que es tracta de canviar dins del moviment feminista aquestes pràctiques colonials. Així com hem estat socialitzades en una visió patriarcal, la nostra mirada també és colonial i eurocèntrica", afirma Cuentas. ●

ANTIREPRESSIÓ

Grup de suport
8 Mil Motius
de Sant Cugat
del Vallès
/ GUILLEM MARTÍ

Els darrers anys, el moviment feminista als Països Catalans ha tingut més presència i ha crescut fins a organitzar el passat 8 de març una primera vaga general feminista a l'Estat espanyol. La visibilitat mediàtica de l'auge s'ha vist acompanyada per un increment de la repressió. L'aturada va deixar processos judicials oberts i sancions administratives arreu dels Països Catalans.

No es pot entendre aquesta escalada repressiva sense analitzar la deriva legislativa del Congrés dels Diputats amb el Partit Popular al govern, com ara la reforma de la llei de l'avortament de Gallardón aprovada el 20 de desembre de 2013 o que, just un any després, el 14 de desembre de 2014, s'aprovés la coneguda llei mordassa.

Per aquesta combinació, cinc dones de Palma van ser condemnades a un any de presó. Dos mesos després de l'aprovació de la llei de l'avortament, diverses dones van entrar a una església amb una pancarta en una acció simbòlica promoguda per Arran, l'organització juvenil de l'Esquerra Independentista. Arran d'una denúncia per part del Bisbat de Mallorca el 14 de febrer de 2014, set dones, una d'elles menor, van ser detingudes. A les concentracions de suport es van arribar a identificar més d'un centenar de persones i set van rebre multes de 301 euros per cap. D'aquests fets va néixer el grup de suport Feministes Encausades, una campanya per donar a conèixer el cas i demanar-ne l'absolució i l'arxivament. Una militant de l'organització antirepressiva Alerta Solidària a Palma ens explica que, a l'espera del judici, el Bisbat va intentar que les encausades demanessin perdó a canvi de retirar la causa. La resposta va ser negativa, donat que consideraven que "el que es feia era legítim".

La menor va ser condemnada a la totalitat de la pena que demanava fiscalia: 100 hores de treballs comunitaris. Per a les altres sis dones, les demandes de fiscalia van ser d'un any i sis mesos, i les de l'acusació particu-

lar, el Bisbat, de quatre anys de presó. Se'ls imputava un delictes contra la llibertat de consciència i els sentiments religiosos. El 29 i 30 de setembre de 2016, cinc de les encausades van ser condemnades a un any de presó i una va ser absolta per no ser present a l'església el dia de l'acció. Les persones van ser detingudes a posteriori, sense haver estat identificades el dia de la mobilització.

Si ens remuntem al 2009, trobem un altre cas similar. El 7 de gener, coincidint amb l'inici de la campanya de rebaixes, el col·lectiu tarragoní Cau de Llunes va dur a terme una acció davant de diverses botigues per denunciar la pressió estètica. Davant d'un dels establiments de la franquícia Bershka, la Guàrdia Urbana va intentar impedir aquesta acció, va colpejar algunes de les participants i va separar-ne tres del grup -com demostren unes imatges de TV3.

El resultat va arribar set anys després, en un judici a tres activistes que s'enfrontaven a una petició fiscal de dos anys de presó per un delictes d'atemptat i faltes de lesions. L'Ajuntament de Tarragona i la policia municipal s'hi sumaven com a acusació particular. Si el cas ha portat cua, ha estat per la controvèrsia viscuda als plens del consistori. Una de les denunciades, Laia Estrada, ha sigut regidora de la CUP a l'Ajuntament de Tarragona des de 2015 i el seu grup va demanar a l'Ajuntament que es retirés com a acusació particular del cas, atès que entenia que era un malbaratament de diners públics per demanar el mateix que fiscalia i que es personaven amb un despatx extern i no pas amb l'equip jurídic del consistori.

Finalment, les tres activistes van ser condemnades a tres mesos de presó per un delictes d'atemptat contra l'autoritat i a pagar una multa conjunta de 2.100 euros a quatre agents per les lesions sofertes i de 150 euros més pels danys en les ulleres d'un dels policies. La sentència també imposava inhabilitació especial per al dret de sufragi passiu durant el temps de condemna. Tot i l'intent de fer cessar Laia Estrada, ella va defensar que

EL FEMINISME S'ORGANITZA CONTRA LA REPRESSIÓ

Amb l'experiència de Feministes Encausades a Palma i del cas Bershka a Tarragona, les feministes en vaga el 8 de març de 2018 s'han organitzat als Països Catalans per enfrontar sancions administratives i causes penals obertes

Carla Benito | @CarlaBenitoG

La visibilitat i la força del moviment feminista s'ha vist acompanyada per un increment de la repressió

A Sant Cugat del Vallès, València o el barri de Sants s'han articulat respostes a les sancions i els processos penals

simplement no podria presentar-se novament a llistes. Paral·lelament, els tres policies denunciats van ser absolts de les penes que reclamaven les activistes: dos anys de presó i inhabilitacions permanents per l'exercici de l'activitat policial per delictes de detenció il·legal, lesions, amenaces i vexacions.

Conseqüències del 8 de març

D'aquests dos exemples de funcionament i procediment aterrem de nou a l'any 2018, el 8 de març, dia de vaga general, i recollim tres casos representatius del que es va donar als carrers i la xarxa que s'ha teixit posteriorment. Sant Cugat del Vallès, València o el barri de Sants de Barcelona són tres mostres més de repressió.

En el primer cas, Anna Sala, membre de la campanya 8 Mil Motius, ens explica que, com es fa sovint i en el marc de diverses accions al llarg de la jornada, una d'elles consistia a tallar les vies del tren a Sant Cugat del Vallès. L'acció va durar unes dues hores i, en finalitzar, set dones van ser identificades. "Tres dies després ens van trucar o vam rebre visites a casa: Mossos d'Esquadra ens denunciava d'ofici per possibles desordres públics i atemptat contra l'autoritat, i Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (FGC) es personava per demanar 26.000 euros de responsabilitat civil", detalla Salas. Aquestes penes poden oscil·lar entre els sis mesos i els cinc anys de presó.

Tot i que FGC ha defensat davant la premsa que no es presenten com a acusació en el cas, el grup de suport entén que sí, donat que demanen responsabilitat civil. Així, la campanya 8 Mil Motius pensa que "no té sentit parlar només del tall per aturar els accessos a empreses i altres llocs de treball en un dia de vaga sense parlar de tots els motius que porten a fer la vaga"; motius que, per Salas, "segueixen sent els mateixos i igual de vàlids un any més tard". A banda de traçar una campanya antirepressiva i de visualització feminista, 8 Mil Motius també assenyala FGC com a "masclistes" partint

d'informes de la Generalitat que asseguren que el 17,1% de les agressions fora de l'àmbit de la parella es donen al transport públic. Les encausades són a l'espera de l'escrit d'acusació de la Fiscalia.

A València, per la mateixa jornada de vaga, onze dones de l'Assemblea Feminista han rebut multes administratives per diferents quanties i diferents fets que pugen a 6.000 euros. Al barri de Benimaclet es va viure un 8 de març sota l'assetjament continu del Cos Nacional de Policia espanyola. El punt més tens es va donar quan el comitè de vaga de Benimaclet es dirigia a les universitats: "Abans d'unir-nos a la convocatòria de les 12 h volíem entrar al rectorat per poder fer assemblea sense presència de la Policia Nacional, però ens van impedir l'accés i va haver-hi un forcejament". Com relata una de les membres de l'assemblea, davant les multes van decidir no pagar perquè entenen que "es tracta de repressió política". Ara, després de quasi un any d'al·legacions i negatives, falta un últim recurs per saber si aquest cas arribarà a judici. Tot i això, una de les seves integrants afirma que "està més forta que mai i no deixarem d'exercir el nostre dret a vaga".

Un últim exemple d'arbitrarietat el trobem en la campanya *Jo també tallo* al barri de Sants de Barcelona. Llum Oliver va rebre una multa de 100 euros pel tall de primera hora del matí sense haver estat identificada *in situ*. Com ella explica i per ser ja una coneguda dels moviments socials, la Generalitat -denunciant- la considera "persona responsable". El tall es va replicar arreu dels Països Catalans i a Sants va durar ben bé una hora sense cap identificació. Davant d'aquest degoteig de multes que s'han donat a diverses assemblees dels Països Catalans i pendants d'al·legacions, tant Oliver com l'Espai Feminista del barri tenen clar que no pagaran. "Si aquest any tornen a multar, tornarem a donar canya", assegura Oliver, qui alhora convida la gent que faci vaga "d'una manera activa". ●

LES APARADORES D'ALACANT DENUNCIEN **DÈCADES D'ABUSOS LABORALS**

Jornades d'entre deu i onze hores, sous d'1,5 euros l'hora, maltractament psicològic i tot de seqüeles irreversibles han aflorat després que les treballadores del sector valencià del calçat s'hagin organitzat

Marta Santacatalina | @MSantacatalinaG

L'economia submergida és més que una pandèmia econòmica, més que la desregularització del mercat de treball; aconsegueix impregnar les dinàmiques vitals del *buscar-se la vida*, de l'exaltació de la supervivència individual i de la pèrdua de drets col·lectius. El sistema funciona gràcies a la gran quantitat de mà d'obra disposada a treballar sota les condicions que s'imposen, però no porta a res més que a l'oferiment de l'únic recurs per arribar a una renda i amb aquest la immobilitat dels subjectes: cap present i cap futur laboral digne.

El sector del calçat ha sobreviscut -i encara ho fa- emmarcat dins d'aquesta economia. Pel lucre de l'empresari, les treballadores pateixen unes condicions laborals pèssimes, i tot per a l'hora de la jubilació veure's abocades a demanar una renda bàsica d'inclusió per no haver cotitzat. Isabel Matute i Mabel Manzano, dues de les impulsores de l'Associació d'Aparadores i Dones Treballadores d'Elx, ho expliquen: jornades d'entre deu i onze hores, sous d'1,5 euros l'hora, maltractament psicològic i tot de seqüeles irreversibles. "A mi em van regalar una màquina d'aparar [cosir les peces de cuir o tela del calçat per a ajuntar-les després amb la sola] quan tenia tretze anys, i ara en tinc 59. Què em queda de tot açò? Anar als serveis socials perquè em donen alguna cosa; i si entra un altre govern, t'ho treuen", explica Manzano.

Aquesta economia arrenca el segle XVII amb l'artesania espadenyera, i és durant els anys seixanta i setanta del segle XX que el calçat experimenta una ràpida expansió de demanda interior en els primers moments, i més tard al mercat exterior. El sector necessitava molta mà d'obra, que les empreses van reclutar dels municipis, de les comarques i d'Andalusia i la Manxa. La immigració laboral explica el gran creixement demogràfic a la zona. Elx va passar de tenir 30.000 habitants a principi de segle a 200.000 actualment, i és ací on es concentra la major ocupació industrial del calçat, amb el 70% de les del País Valencià segons la Classificació Nacional

d'Activitats Econòmiques (CNAE). El pes de la indústria del sector es troba articulat al llarg del riu Vinalopó -a la província d'Alacant-, sumant a Elx els municipis d'Ellda, Crevillent, Petrer, Monòver, Saix, Asp i Villena. En total, al País Valencià la producció de calçat suposa el 60% del conjunt estatal.

Deslocalització: més explotació

La concentració geogràfica del calçat organitza el sector en un clúster industrial excepcional, reforçat a més amb la presència d'un institut tecnològic de referència (INESCOP), centres de formació professional especialitzats, indústries auxiliars, operadors logístics i fins i tot de grans multinacionals com Inditex (Tempe) o Stuart Weitzman, entre d'altres. Però que hi haja indústria no sempre significa més ocupació i, encara menys, de bona qualitat. A través de les estratègies de deslocalització, les grans empreses traslladen activitats concretes, normalment de menys valor afegit, a altres països -en el cas del calçat un destí freqüent és Romania-, o bé amb la subcontractació de tallers a la mateixa zona.

Al llibre *Zapatos de cristal* de la Secretaria de la Dona del País Valencià de CCOO s'explica com durant les dues últimes dècades s'ha reduït l'oferta de faena, i amb la desaparició de les plantes de major dimensió han augmentat el nombre d'establiments xicotets, amb una mitjana de setze treballadores per planta. Alguns han sigut creats per membres de la plantilla que treballaven a les antigues grans indústries, altres són d'antics espadenyers o de la seua descendència. Són estructures productives descapitalitzades que per mantenir-se al mercat trepitgen els drets laborals, imposant el treball clandestí ja siga a domicili o al mateix taller; i si és amb contractes, de mitja jornada per jornades completes o amb contractes rotatoris.

De la precarietat a l'esclavatge

"Ací es tracta que la sabata isca superbarata de fàbrica

Feina que desenvolupen les aparadores d'Elx / PABLO MIRANZO

per després vendre-la per 120 euros; tenen molt marge de benefici. D'aquest sistema capitalista i corrupte només en viuen quatre; a la resta ens tenen esclavitzades", afirma Matute. "Gent que no té cap tipus de dret no és precària, és esclava", afegeix.

Un tret característic de la indústria del calçat és la taxa de feminització, una de les més altes en el sector industrial, amb un 42,8% el 2018 segons el Pla estratègic d'indústria valenciana (PEIV). La presència de la dona en aquest sector, juntament amb les condicions laborals que l'acompanyen, s'expliquen per la doble jornada a la qual ha estat sotmesa. "Nosaltres a aquella època intentàvem conciliar família i treball, i se n'aprofitaven perquè érem dones; com si el que ens pagaven fora una ajuda i nosaltres no depenguérem d'eixe salari", denuncia Matute. A *Zapatos de cristal* s'explica que als tallers il·legals -on predomina la producció al detall- és freqüent la flexibilitat horària per qüestions de cures familiars. Però la flexibilitat en l'ús del temps és una arma de doble fil: quan l'activitat es realitza a la llar, la jornada s'allarga més del raonable i saludable. I és que la compaginació del treball al taller, el treball a domicili i el treball reproductiu ha estat la rutina a què han hagut de fer front aparadores com Isabel Matute i Mabel Manzano. "No som propietàries del nostre temps, per això ens sentim esclaves; estem lligades per tots els llocs: la família, el treball..."

L'estructura econòmica masclista a la qual han estat sotmeses va acompanyada, per descomptat, d'un tracte masclista. Les aparadores expliquen que, quan jugava la selecció, o bé els homes marxaven i les dones es quedaven treballant o bé tancaven les fàbriques i els feien recuperar les hores quan l'empresa volia. I amb aquestes dinàmiques no sorprén el maltractament al qual han estat i estan sotmeses dones com Matute: "Quan parlem de maltractament parlem que arran d'alguna errada et criden i t'insulten", matisa. "Et fan creure que no saps treballar", afegeix Manzano. Eixir plorant de la fàbri-

Un tret característic de la indústria del calçat és la taxa de feminització, una de les més altes en el sector industrial

El ritme de producció provoca seqüeles irreversibles com dolor a les cervicals i la síndrome del túnel carpià

ca forma part de la rutina de moltes d'aquestes dones: "Tenim una companya que eixia de la fàbrica i plorava a un cantó perquè no la veieren a casa", recorda Matute.

No els podien faltar les pastilles per suportar aquest tracte i el ritme de producció. Algunes de les seqüeles de tot plegat són irreversibles: dolor a les cervicals, la síndrome del túnel carpià o diferents problemes psicològics de tipus nerviós en són exemples. Ara bé, és difícil que puguin demostrar que aquestes són malalties laborals, perquè no hi ha cotització que ho

constate: "Tal com els passa a les *kellys*, que no tenen contracte", puntualitza Manzano.

Per un present i un futur dignes

Ha estat gràcies a la cooperació amb Las Kellys, col·lectiu de trajectòria un poc més dilatada, que la incipient Associació d'Aparadores d'Elx, creada el 2018, ha trobat l'empenta per reivindicar drets comuns com el reconeixement del temps treballat i de les malalties laborals derivades. El passat mes de setembre, el Senat aprovava una moció que recull, entre altres aspectes, millorar les actuacions d'Inspecció de Treball. Ara bé, Matute i Manzano manifesten controvèrsies amb les inspeccions laborals, "perquè així es tanquen els tallers i ens quedem sense faena", i posen èmfasi en la necessitat d'inspeccions fiscals.

Al novembre, Marian Campello, diputada de Compromís, presentava a les Corts una proposta -aprovada per unanimitat- per millorar les condicions de les *kellys* i les treballadores del calçat, que instava el govern a dur a terme el còmput de la seua pensió de jubilació en compensació pels anys treballats a l'economia submergida, i tenir en compte les condicions laborals que estableixen les empreses subvencionades.

Carmen Palomar, secretària de CCOO al Vinalopó, demana més relació entre Inspecció de Treball i la inspecció fiscal, perquè recalca que no s'ha de treure el focus de l'empresariat, que té l'obligatorietat de contractar. En el mateix sentit, argumenta que el còmput de la pensió és difícil d'aconseguir, "perquè els delictes prescriuen al cap de quatre anys". Dubta que l'Estat espanyol puga dur a terme aquesta iniciativa i torna a emfatitzar en la necessitat d'assenyalar l'empresariat: "Necessitem anar a l'origen: cal denunciar a través d'inspeccions de treball i emfatitzar en la responsabilitat social de les empreses, i no només de l'empresa mare. També s'han de responsabilitzar de les condicions de treball de les empreses que subcontracten". ●

DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS

Una de les mobilitzacions de la marea verda / ALEJANDRO CHASKIELBERG

Parlar de la interrupció voluntària de l'embaràs a l'Argentina ha estat un tabú durant molts anys. Al país es practiquen uns 500.000 avortaments anuals, i és la primera causa de mort materna segons dades del Ministeri de Salut. La realització d'un avortament en una clínica privada pot arribar a costar uns 1.000 euros. Això aboca les dones pobres, moltes vegades, a fer-ho soles, a casa, en condicions molt precàries d'higiene i sense cap mena de suport. Sense menysprear les desigualtats socials, però, en tots dos casos la pràctica és clandestina i implica la inexistència del dret a gaudir d'una sexualitat plena i del propi cos.

La interrupció voluntària de l'embaràs és no punible a l'Argentina en cas de violació o de perill per a la vida o la salut física o mental de la mare, com a la majoria de països llatinoamericans. Però, malgrat que el 2012 la Cort Suprema de la Nació va disposar la no judicialització dels casos d'avortament no punible i l'aplicació directa del protocol nacional d'interrupció legal de l'embaràs (ILE), "molts agents dels sistemes sanitari i judicial obstaculitzen aquesta pràctica, sobretot a l'interior del país", explica Flor Salgueiro, ciutadana argentina que viu a Barcelona i membre de l'entitat Juntas y a la Izquierda a l'Estat espanyol.

Part forçat d'una menor violada

Fa un mes i mig, el cas d'una menor de dotze anys embarassada de 24 setmanes de la província de Jujuy va commocionar el país. La menor i la seva família havien apel·lat al seu dret a l'avortament després que se li detectés un embaràs de setze setmanes de gestació i producte de la violació que havia patit per part d'un veí. Però la nena va ser traslladada a l'Hospital Materno Infantil de San Salvador de Jujuy, on li van realitzar una cesària, obligant-la així a parir en comptes d'avortar. El ministre de Salut de la província, Gustavo Bouhid, va justificar la decisió davant els mitjans al·legant que "hi ha un buit legal" i que la justícia no estableix "amb quin procediment s'ha de fer una interrupció de l'embaràs". "Estic a favor de la vida, no crec que la mort solucioni res", va re-

blar Bouhid. A aquestes declaracions es van sumar les del governador de la província, Gerardo Morales, que va dir que una "família important" volia adoptar la nounada, sense cap mena de respecte per les lleis d'adopció. Enmig del debat social que va suscitar el cas, el bebè va morir 48 hores després de néixer.

El cas de la nena de Jujuy no és aïllat. Fa uns dies es va conèixer el d'una altra menor tucumana d'onze anys, embarassada després que la parella de la seva àvia la violés. La menor, que va passar per dos intents de suïcidi, va demanar la interrupció de l'embaràs fa un mes, quan estava

La interrupció de l'embaràs és no punible a l'Argentina en cas de violació o de perill per a la vida o la salut de la mare

Tot i així, molts agents del sistema sanitari i judicial no s'ajusten a aquesta doctrina, sobretot a l'interior del país

L'ONADA VERDA JA **ÉS IMPARABLE**

L'any 2018 el moviment feminista va marcar un abans i un després en la lluita pel dret a l'avortament a l'Argentina, va aconseguir situar el debat al carrer i va obligar els partits polítics a posar-lo sobre la taula

Mariana Cantero | @cantero_mariana

de vint setmanes. El cas va passar a mans de la justícia i, com ja ha passat en altres ocasions, fins i tot ha actuat la fiscalia d'ofici. L'arquebisbe de la província, Carlos Sánchez, va arribar a gravar un missatge de veu que es va viralitzar en què cridava a "custodiar" la vida del fetus que portava la nena i revelava la seva identitat, violant així el seu dret a la intimitat. Aquest cas és considerat frontissa "perquè evidencia l'acció articulada" des de les esferes institucionals "per obstruir l'accés a la salut de la nena", segons va denunciar l'advocada de Catòliques pel Dret a Decidir i Dones X Dones, Soledad Deza. Finalment, l'embaràs es va dilatar fins a la setmana 24 de gestació, se li van subministrar corticoides a la menor gestant per accelerar la maduració dels pulmons del fetus i se li va practicar una cesària, cosificant-la, amb una sèrie de pràctiques que podrien ser descrites al famós *Conte de la serventa* de l'autora canadenc Margaret Atwood.

La criminalització de les dones no només arriba en els casos en els quals decideixen interrompre el seu embaràs voluntàriament, sinó també quan pateixen un avortament espontani o travessen algun tipus d'episodi obstètric que acaba amb la mort del fetus. Des de fa uns dies, els mitjans sensacionalistes difonen la fotografia d'una jove de 27 anys de Santa Fe que va arribar el 9 de febrer a la guàrdia d'un hospital en postpart i amb un fetus mort. Els metges la van denunciar i va quedar acusada d'homicidi abans que es conegués el resultat de l'autòpsia del fetus.

La batalla ideològica entre els sectors autoanomenats provida (antiavortistes) i els que advoquen pel dret a l'avortament no s'està jugant només a instàncies parlamentàries, sinó directament sobre el cos de les dones. Mentre el litigi formal no es resolgui i com a estratègia intermèdia, les organitzacions feministes fa uns anys van començar a formar grups, amb el nom de *socorristes*, que aconsellen i acompanyen les dones que no volen continuar el seu embaràs mitjançant l'ús de medicaments com el Misoprostol i la Mifepristona -mètodes recomanats per l'Organització Mundial de la Salut. Hi ha diferents experiències. Alguns grups només donen informació i d'altres també fan acompanyament. Ho fan en locals polítics, de sindicats o d'organitzacions socials.

El moviment feminista també ha aglutinat una xarxa de professionals de la salut pel dret a decidir i apunta a l'educació sexual com un dels eixos principals per evitar embarassos no desitjats. Per això advoca per l'aplicació de la llei 26.150, que va crear el Programa nacional d'educació sexual integral (ESI) fa uns tretze anys, tant per a les escoles de gestió estatal com per a les privades. Avui continua sent una tasca pendent. Segons enquestes recents, el 80% de l'estudiantat no rep educació sexual integral. L'Església s'ha encarregat de frenar la implementació de la norma, que preveu que a les escoles es parli de temes com drets, gènere, diversitat, afectivitat, cura del cos i salut. "Recull el dret a decidir de forma informada. Sense informació, no hi ha decisió. És cert que no només necessitem tenir un marc legal per a la decisió sobre els nostres cossos, sinó que també necessitem formar-nos i aprendre en la pràctica. L'ESI pretén educar des d'aquesta perspectiva", expliquen des de Marea Verde Barcelona.

Nou subjecte polític transversal, interclassista i intergeneracional

Els col·lectius feministes s'han sabut organitzar i ara fa catorze anys van crear la Campanya Nacional pel Dret a l'Avortament Legal, Segur i Gratuït. És una aliança de més de 600 organitzacions de tota l'Argentina que militen en el tema i que van impulsar el projecte de llei sota el lema *Educació sexual per decidir, anticonceptius per no avortar i avortament legal per no morir*.

La campanya va seguir l'estratègia de generar aliances amb diversos sectors que es van anar sumant més enllà dels límits dels feminismes. "És l'aliança més duradora a la recerca d'un dret de la història del moviment de dones a l'Argentina. Així es van anar sumant diversos actors", explica Victoria Tesoriero, la seva portaveu. Ara han aconseguit configurar un moviment transversal, interclassista i intergeneracional que ha fet arribar el seu discurs a totes les capes de la societat.

Segons les enquestes, més d'un 60% de la població argentina està a favor de la despenalització de l'avortament. I l'onada verda no ve sola. Al país, 9 de cada 10 dones han estat objecte d'assetjament sexual, segons dades

El moviment feminista ha creat una xarxa per incidir en l'educació sexual per evitar embarassos

Segons les enquestes, més d'un 60% de la població argentina està a favor de la despenalització de l'avortament

del Consell Econòmic i Social de la província de Buenos Aires. Però el relat de les violències sexuals que moltes han patit ha passat de l'esfera privada, de ser un relat que bàsicament coneixen les amigues, a transcendir a l'esfera pública. També són massives les mobilitzacions de la campanya *Ni una menos* i desenes de milers participen cada any a la Trobada Nacional de Dones (espai de trobada i discussió del feminisme a escala nacional des de 1986). Les feministes argentines estan marcant el ritme del debat social i institucional. Són un nou subjecte polític que més tard o més d'hora aconseguirà regularitzar un dret que, més enllà de les discussions morals, s'exerceix. ●

A portrait of Brigitte Vasallo, a woman with short, spiky red hair and glasses, wearing a dark blue sweater over a red and black plaid shirt. She is smiling slightly and looking towards the camera. The background is a chalkboard with handwritten text and diagrams. On the left, there is a diagram with a circle and arrows, and the word 'ALIANCES' written below it. On the right, there is a diagram with a circle and arrows, and the word 'FEMINISM' written below it. The text 'UNILTA' is visible at the top right, and 'LGT' is visible at the bottom left.

Brigitte Vasallo,

escriptora i activista

“L’heterosexualitat no és
una pràctica sexual,
és un sistema”

Text: João França | @jotaemi
Fotografia: Montse Giralt | @giraltm

El poliamor està de moda. Des de fa uns anys cada dia se'n parla més, però què passa quan se li apliquen mirades feministes o antiracistes? Brigitte Vasallo (Barcelona, 1973) porta dues dècades vivint la no monogàmia en la seva pròpia pell, i en el llibre *Pensamiento monógamo, terror poliamoroso* (La Oveja Roja, 2018) remarca que no és cap panacea. Una dècada al Marroc la va fer activista contra la islamofòbia, un posicionament des del qual posa el dit a la nafra dels discursos poliamorosos, i amb la seva perspectiva bollera també dispara contra l'heterosexualitat com una pota més del mateix sistema.

Què és la monogàmia?

Pensem que la monogàmia és una pràctica, que és el fet de tenir una parella, que siguin dues persones i que hi hagi exclusivitat sexual. Però en el recorregut de fer el llibre, que no havia d'anar sobre la monogàmia, em vaig trobar que teníem la monogàmia mal definida. La monogàmia és un sistema, no una pràctica, i el que fa és organitzar els nostres vincles i afectes de manera jeràrquica, posant a dalt de tot la parella -que m'és igual, forçant la gramàtica, si és de dues o de cinc persones- i després fent una jerarquia amb els altres vincles: la família sanguínia, les amistats, el veïnatge... I per aguantar aquesta piràmide s'utilitzen dinàmiques d'exclusivitat/exclusió i de confrontació.

En un sentit purament lingüístic, l'oposat a *monogàmia* seria *poligàmia*, però en canvi parlem de *poliamor*.

La poligàmia és una cosa que ha quedat molt marcada, sobretot aquí, com relacionada amb l'islam, quan per exemple a Nord-amèrica hi ha comunitats mormones on ressona la paraula poligàmia. És una paraula que no és alcorànica ni té arrel àrab, sinó que la recuperen els antropòlegs del grec clàssic quan no s'havia utilitzat durant segles -com a molt en temes de zoologia, però mai en referència a relacions humanes. Va ser la paraula que van utilitzar aquests antropòlegs en la seva deriva d'anar pel món a veure què estava fent la gent que no era tan *civilitzada* com ells, i van posar la seva forma de relació com allò normal o neutre, que no s'havia d'observar. Aquesta forma de relació és la parella heterosexual eurocèntrica, per descomptat blanca i per descomptat de classe mitjana-alta. A partir d'aquí van anar classificant les formes de relació que trobaven al món com a més o menys bàrbares.

I on entra el poliamor?

Venint d'aquesta línia evolutiva del racisme universalista que diu que allò era bàrbar i que la meravella era la parella de dos, ara com justifiquem que això nostre és més evolucionat emocionalment no se sap en base a què? Llavors s'ha de fer un constructe, una confrontació claríssimament racista, i deixar clar que el poliamor i la poligàmia són dues coses radicalment diferents, i que el poliamor és intrínsecament ètic i igualitari i no sé quantes virtuts, mentre que la poligàmia és masclista, bàrbara i excloent. Això és el que jo anomeno *islamofòbia poliamorosa*, i té conseqüències tan bèsties com que al Canadà els grups poliamorosos han demanat el reconeixement del matrimoni múltiple menys per a musulmans i mormons. També a les nostres fronteres hi ha famílies que arriben i és l'Europa poliamorosa de l'evolució emocional qui decideix, amb un exercici que ens fan passar per feminisme, quina part d'aquesta família és legítima. L'home sempre passa cap a dins, i llavors

Europa decideix quina d'aquelles dones i d'aquelles criatures tenen dret a entrar. La mirada racista des del poliamor és tan grossa que els grups poliamorosos prefereixen fer birres per parlar de les seves històries que anar a les fronteres a acompanyar justament aquestes famílies que tenen estructures que són molt semblants a les que estem demanant per a nosaltres.

La crítica normalment es basa en una opressió de gènere.

La crítica que es fa des del poliamor a l'opressió de gènere en el context de matrimonis múltiples, que és la traducció del terme alcorànic, d'entrada és una crítica totalment desinformada. És una crítica que només atén a les lectures patriarcals de l'Alcorà i de l'islam, perquè justament les feministes islàmiques estan fent unes altres lectures i estan fent resistència contra la lectura patriarcal sobre l'únic verset alcorànic que parla dels matrimonis múltiples. A quines interpretacions li estem donant pes i quines no volem escoltar? Mentrestant ens diuen que el poliamor és igualitari perquè ho pot fer tothom. Llavors és un truc de màgica que fa que, per exemple en entorns heterosexuals, les dones ja no es fan velles, ja no són gordes, ja no deixen de ser desitjables i tot això és un jardí de l'Edèn on tothom és fantàstic i com a dona no reps més violència si ets poliamorosa que les que rep un home? On no opera cap diferència entre ser heterosexual o lesbiana perquè el poliamor ens salvarà de tot? El poliamor és tan masclista com qualsevol altra cosa. És masclista, racista, classista... El problema de definir un moviment com a ètic en si mateix és que fiques sota la catifa totes les violències que s'hi estan generant. Per tant, les pràctiques no monògames seran igualitàries en context micro si les fem igualitàries, però estructuralment seguim vivint en el mateix món que les persones que fan parelles exclusives, les que no fan parella i les de tot tipus.

En el llibre apuntes el risc de trencar amb aquest pensament monògam sense crear unes xarxes que ens protegeixin.

La comunitat i el pensament trans ens han ensenyat que hi ha molts espais més enllà del binarisme, i si diem que, com que el model de parella és dolent, l'hem de trencar, potser hem de parar i pensar un moment. Tot és molt complex i, com diu la Patricia Hill Collins, tot això és una xarxa; així que si trenquem la parella, què ens queda? Des de quin privilegi podem pensar a trencar la parella? Des del privilegi de tenir una família que et sustentará; que si tens un accident pots estar en mans dels teus pares perquè decideixin sobre la teva vida, perquè t'estimen i no t'odien, que és una experiència queer bastant comuna, que t'odii la teva família; des del privilegi de no dependre de ningú per tenir els teus papers de residència... És clar, des de tot això és fàcil trencar amb la parella. Dit això, és un constructe que ens està

fent mal? Tant de mal com que hi ha 200 feminicidis a l'any que estan relacionats amb tot aquest constructe. Ara, s'ha de trencar per art de màgia? No, hem de crear les condicions socials no perquè es desmunti la parella, sinó perquè perdi pes. Perquè perdi pes si realment tens una xarxa que quan necessites diners els ajuntarà i te'ls oferirà, o que es farà càrrec de la criança o de tu quan estiguis malalta, i que es farà de manera natural, sense haver de fer assemblees, sinó que sortirà de nosaltres fer tornos per estar amb la nostra col·lega quan està malalta. Quan tot això sigui possible podrem parlar amb molta més tranquil·litat de desmuntar la parella. Perquè, a més, des dels espais queers la parella és un refugi, no tenim gaire cosa més, almenys les que hem estat expulsades i repudiades per la nostra família. Quin altre espai de seguretat tenim per caure? La solució no és desmuntar-ho sinó construir les condicions perquè això sigui possible.

Expliques vivències molt diferents amb un pare i una mare de sang i un pare i una mare sentits.

La família sanguínia té tant de pes que no tenir-la, no tenir-hi una bona relació o haver estat expulsada o repudiada per temes de gènere deixa una mena de forat que realment tens la sensació que has d'omplir, perquè hi ha missatges constants que et diuen que de mare només n'hi ha una, tota una mítica i mística sobre la mare. Quan la mare et falla, arrossegues un forat que ni tan sols existeix; és tota aquesta construcció la que ens el crea. Llavors, una estratègia és reconèixer altres figures que poden tenir aquesta funció sense ser la teva mare o el teu pare o el que sigui. També m'ho trobo en el sentit acadèmic, perquè hi ha milers de mestres arreu que ens poden ensenyar i no necessàriament són persones que saben de teoria, però sembla que no pots estudiar res si no passes per l'acadèmia.

La qüestió de la família s'acaba vinculant a la classe?

Abans dèiem que la família model per als antropòlegs tenia una marca de classe perquè realment les classes populars passaven olímpicament del matrimoni. A França la meitat de les parelles no estaven casades al segle XIX. Llavors l'Estat i el capitalisme estaven molt interessats a instal·lar ben instal·lat aquest sistema perquè portem un codi de barres des de que naixem. Ho tenim tot: en els cognoms tenim la racialització, l'origen i la classe social, i en el nom tenim el gènere, i d'allà no et mous mai més.

Cites Frantz Fanon, que diu que la família és un fragment de la nació.

És com una part micro de la mateixa estructura. Quan parlo de pensament monògam el que vull dir és que l'estructura de les nostres relacions familiars i sexoafectives l'arrosseguem cap a altres construccions de comunitat. La idea d'un nucli identitari reproductor jeràrquic, que organitza les teves pertinences de manera confrontacional i excloent, és la base mateixa de la nació. L'amor romàntic -aquest concepte d'enamorament pervers, Disney, angoixant, ansiós- és el patriotisme portat a l'àmbit de la relació. Són els mateixos discursos, violències i impossibilitat d'autocrítica com quan dius a la teva companya que la seva nòvia et sembla una mica patata i això es converteix en un greuge. Amb la pàtria passa el mateix. A Catalunya hem tingut una bona lliçó en els darrers anys de com funciona el patriotisme per qui l'ha volgut observar amb una mica de calma. D'unes reivindicacions legítimes i elaborades es va passar a un moment en què no es podia fer cap mena de crítica, en què hi havia discursos espantosos, per exemple utilitzant la violència de gènere amb finalitats nacionals. Això ha passat aquí i hi ha hagut molta por a parlar-ne, i jo espero que ara estiguem en un moment en què ho puguem analitzar amb calma i preparar-nos perquè aquest procés d'independència no torni a passar per aquests paràmetres.

Una altra figura que cites és Mari Luz Esteban, per apuntar que l'amor és el que defineix homes i dones. Això s'instaura a Europa en els moments previs a l'arribada del capitalisme, i d'aquí s'imposa a través de

“ ”

Des dels espais queers la parella és un refugi, no tenim gaire cosa més, almenys les que hem estat repudiades per la nostra família

En els cognoms tenim la racialització, l'origen i la classe social, i en el nom tenim el gènere, i d'allà no et mous mai més

processos colonials en altres geografies. El capitalisme necessitava homes treballadors i dones que els cuidessin, que cuidessin la màquina humana de treballar, i que entre tots dos anessin reproduint nous treballadors. Uns "homes (marca registrada)" i unes "dones (marca registrada)" que fessin unes funcions concretes. Jo estudio les coses des d'Europa, que és només una peça del puzzle, i aquí es va arrasar amb qualsevol altra forma de vida, per exemple amb tot allò que avui, amb un anacronisme, anomenaríem identitats trans, queers, travestis, bolleres... Tot això es va arrasar entre el capitalisme i l'aliança amb les institucions eclesiàstiques, aquí concretament amb la catòlica. Però remarco que parlo de la institució perquè aquests grups eren majoritàriament cristians.

En aquest marc, com definiries l'heterosexualitat?

Parlant d'orientació sexual, hem minimitzat la grandària del que és l'heterosexualitat, que és un sistema. Jo, quan dono classes, dic a les meves alumnes: si l'heterosexualitat fos una pràctica sexual, vosaltres follaríeu amb homes i viuríeu amb les vostres amigues, que és amb qui viviu bé. L'heterosexualitat no és amb qui folles, és què passa quan estàs en una reunió només de dones, amb dones heterossexuals, i entra un home. El que és perillós és què passa dins d'aquesta sala, si se'l folllen o no a mi m'és indiferent. Hi trobem la dependència, la construcció sobre la mirada masculina, la confrontació femenina, o considerar que els espais només de dones són menys espais, i que per tant necessites el reconeixement en l'espai dels homes. És també les aliances que fan les dones heterossexuals amb els homes gais però no amb les lesbianes, és la lesbofòbia invisibilitzada perquè només compta el paràmetre dels homes... És tot això i també el lideratge masculí que es reproduceix en tots els espais, i poso com a exemple els moviments LGTB a Barcelona. Tot això és l'heterosexualitat, calada també en altres formes de vida, perquè ens criem en un món heterossexual i ho anem reproduint. Ara bé, que no ens ho carreguin a nosaltres: qui ha de desmuntar el sistema heterossexual són les persones heterossexuals, pel seu propi bé i el de tothom.

Una figura que esmentes diverses vegades al llibre és Shakira.

Pensava que diries Audre Lorde!

En el seu últim àlbum té una cançó, “Perro fiel”, en què diu “jo tinc por que m’agradi i em torni boja”. És habitual que el desig ens embogeixi?

Habitual sí, però no desitjable. És interessant pensar en la criminalització de la salut mental a la nostra societat, però que en canvi *embogir* per amor està ben vist. A mi a vegades em diuen com una cosa negativa que em controlo en el tema de l’amor. Jo em controlo en el tema de les drogues recreatives i això ningú ho troba malament, tothom veu bé que sàpiga administrar-me-les. En canvi, administrar-te en temes de desig i amor està mal vist. Pensar que no ens sabem administrar el desig és molt complicat en el context de la cultura de la violació. No és una qüestió de postmoderns, és una qüestió d’anàlitzar les violències per trobar fils dels quals estirar. En qüestions de violència a la parella hi ha companyes fent una feina fantàstica des de la perspectiva de la masculinitat, però a mi també m’interessa saber què ens passa a nosaltres. Com a feminista m’interessa què ens passa que no podem fugir-ne, i és responsabilitat de totes trobar esclatxes i línies de fugida per quan la violència apareix i estem allà enganxades perquè t’han ensenyat que el desig t’ha d’enganxar, aïllar i obsessionar.

El llibre planteja que una manera fonamental de qüestionar el neoliberalisme és fugir de la necessitat de consumir el desig.

És que de les relacions exclusives del “no es pot” hem passat a l’altre extrem, com si en contextos poliamorosos i no monògams fos obligatori. El desig, la reciprocitat i la consumació acaba sent el centre de la teva vida amb l’excusa de la llibertat. Aquesta és la llibertat neoliberal,

i jo sempre he estat més del concepte llibertari de llibertat, que és sinònim de responsabilitat. Que tinguis la possibilitat no vol dir que no hakis de fer els cinquanta càlculs que fas per prendre qualsevol decisió a la vida. A més, entre lesbianes, com que tenim les nostres sexualitats més criminalitzades, consumir mai és un *polvo* d’una nit. Com que no volem reproduir dinàmiques de cosificació ho acabem romantitzant tot, quan un *polvo* d’una nit o un *polvo* de lavabo pot ser perfectament curós i fantàstic sense generar unes expectatives de vida juntes. Un dia una noia em va venir a dir que estava molt malament perquè tenia set nòvies, i, és clar, això ha de ser una gestió bastant complicada. Aquesta acumulació capitalista, que està generant unes expectatives difícils de complir, no és cosificadora?

Al final, relacions no monògames que s’allunyin d’un poliamor liberal impliquen molta feina.

Per construir relacions no monògames que se surtin d’aquesta jerarquia potser el que hem de fer és justament treure del centre les relacions sexoafectives. Quan parlem de trencar la monogàmia el cap ens va constantment a això, però trencar la monogàmia pot ser una infinitat de coses. Per exemple, l’Alba Cros m’explicava que la seva primera pel·lícula la van dirigir entre quatre ties, no dues, quatre! I fer aquesta esclatxa a la cosa jeràrquica de la direcció de cinema també és trencar amb la monogàmia. Trencar amb la monogàmia és negar-nos a la confrontació entre les bases, a la confrontació femenina, a enrotllar-nos amb gent que té parella si no sabem molt bé què li està passant a la parella... I com que això és un sistema, no serà demà, ni serem tu i jo, ni tenim solucions individuals, però hem de deixar de focalitzar justament en la qüestió sexoafectiva per veure l’amplitud de què vol dir el sistema monògam i veure des d’on es fan totes aquestes esclatxes. ●

“ ”

Controlar-se en el tema de les drogues està ben vist, en canvi, administrar-se en temes de desig i amor està mal vist

Una noia em va venir a dir que estava molt malament perquè tenia set nòvies, i, és clar, això ha de ser una gestió complicada

a doble espai

No Bezos, no Trump

Quan el pèndol de la història ens porta a una reacció de la ultradreta ultraliberal, apostem per la creació d'un nou col·lectivisme emancipador

Ivan Miró | @ivan_sants
Sociòleg i cooperativista

“**P**er entendre el feixisme alemany, hem de retornar a l'Anglaterra de Ricardo”. Ho afirmava Karl Polanyi en plena Segona Guerra Mundial, colpit per la brutalitat dels règims nazi-feixistes. Assenyalant David Ricardo -amb Adam Smith, pare del liberalisme econòmic-, Polanyi relacionava el violent segle XX amb els comuns privatitzats, les fàbriques manciunianes i l'imperialisme colonial del XIX, quan la utopia dels mercats autoregulats i l'economia política esquerdaren les societats mundials fins a enfonsar-les en la guerra i el totalitarisme. Què diria Polanyi al segle XXI? Potser, per entendre el neofeixisme populista de Trump, Bolsonaro o Casado-Rivera-Abascal, hem de posar la mirada al Silicon Valley de Jeff Bezos, Mark Zuckerberg i la resta de capitans del capitalisme digital.

Qui esquerdarà les societats actuals i promou l'emergència del neofeixisme populista? Doncs l'economia que imposa un nou ordre econòmic, polític, social i cultural mundial. Un mode de producció i reproducció sistemàtic -el capitalisme de dades- que trenca totes les barreres per l'acumulació privada de capital. Que modela la subjectivitat de les poblacions a nivell psicològic, econòmic, polític i cultural: el “capitalisme de vigilància” (Shoshana Zuboff). Que subsumeix el vincle social en el vincle tecnològic: “el món com a interfície” (Ingrid Guardiola). Que cerca monopolitzar tota activitat humana, mediatitzant la producció, la distribució i el consum, sense aportar productivitat i parasitant el capital risc: el “capitalisme de plataforma” (Nick Srnicek). L'hegemonia d'Amazon, Facebook, Google, Uber o AirBnB fractura tota regulació col·lectiva (Seguretat social? Impostos? Drets laborals? Sindicats?) i desorganitza la força de treball, els sectors productius, les cultures locals i les col·lectivitats humanes.

És la reinvençió -ara digital- de la utopia liberal de la societat de mercat, propulsada al segle XIX europeu com una novetat radical en la història. I que, davant del seu fracàs civilitzatori, hagué de ser confrontada per una onada de legislacions socials i pel moviment obrer socialista i anarquista, que actuà de contrapès al nihilisme economicista i refundà el vincle social amb ateneus, sindicats, mutualitats i cooperatives. Si -seguint Polanyi- els estralls del liberalisme econòmic del XIX establiren les bases del feixisme del segle XX, ¿quin és l'impacte de la utopia liberal d'avui, encarnada per un capitalisme de plataforma forjat en les cendres de la crisi? Com afecta a les poblacions mundials la imposició d'un paradigma encara més individualitzador?

La nova gran transformació ha alterat profundament les condicions de vida i treball de milions de persones,

El feminisme s'erigeix en la gran barricada global enfront del feixisme patriarcal, arma de guerra de l'home blanc que no vol perdre domini ni privilegis

amb una violència que ara retorna de forma perversa. Enfront de la solitud i l'afebliment de les sociabilitats no digitals, enfront de l'acceleració i la dissolució de les certeses, enfront de la por de l'individu sense comunitat, avui torna un *col·lectivisme* reaccionari i abstracte, que no qüestiona el poder sinó que el reforça, que promet la salvació oprimint qui es troba immediatament per sota, que idealitza una comunitat autoritària, sense diversitat i amb desigualtat, jerarquitzada pel poder classista, masclista, racista, nacionalista d'estat o religiós. És, de nou, el feixisme: ara subvencionat per la interfície *amigable* del capitalisme digital i desregulat. És la ultradreta ultraliberal.

Alternatives davant la falsa bifurcació

Quines forces trenquen la falsa bifurcació entre liberalisme econòmic i feixisme politicosocial, i fan avui comunitats emancipadores? On es forja un nou col·lectivisme democràtic i solidari?

Feminismes. El feminisme s'erigeix en la gran barricada global enfront del feixisme patriarcal, arma de guerra de l'home blanc i heterosexual que no vol perdre domini i privilegis. De l'Índia a l'Argentina, del Kurdistan a Nigèria, de Ciudad Juárez a Iruña, les dones s'aixequen, són assassinades i sobreviuen a la contrarevolució patriarcal. “Contrapedagogia al mandat cruel de la masculinitat” (Rita Segato), esbós d'una societat sense opressions, “el feminisme està reconceptualitzant l'internacionalisme” (Verónica Gago). Si l'horitzontalitat i el suport mutu entre dones refunda el vincle comunitari, les vagues feministes guanyen drets per a tothom. L'ecofeminisme, a més,

/ ROSA CODINA

és imprescindible per “tòrcer el rumb del col·lapse ecològic de la civilització capitalista” (Yayo Herrero).

Municipalisme. Reorientant l’administració local al servei del bé comú o des d’organismes comunals, el municipalisme transformador enforteix les comunitats locals i promou l’autoorganització de base, conjuga aliances mundials per regular el capitalisme global i fa de contrapès a la involució autoritària dels estats. Democratitza la participació política i institueix nous drets socials: fa d’antídot i contrapoder a la ultradreta ultraliberal. Només “una confederació global de ciutats rebels ens pot fer sortir de l’espiral mortal del neoliberalisme” (Debbie Bookchin).

Cooperativisme. El 1970, el capitalisme emprengué una profunda reorganització per desarticular una classe obrera capaç de disputar-li l’hegemonia. D’allà nasqué la individualització de les relacions laborals. Amb la crisi de 2008, les infraestructures digitals monopolistes del capitalisme de dades radicalitzen la descomposició del treball i la producció per reorganitzar-les sota la seva cadena de valor. Com es pot recompondre la producció social en una matriu emancipadora? El cooperativisme -treball, consum, habitatge, crèdit, etc.- mostra una via per mancomunar la creació i la distribució de la riquesa. Propietat col·lectiva dels mitjans de producció social, gestió democràtica i socialització de l’excedent són bases per una economia social i solidària on l’associacionisme cooperatiu, comunitari, mutualista -i també sindical- apuntali la democratització popular de l’economia i la transició ecològica des de baix.

Antiracisme. Com l’1% més ric manté un control desproporcionat de la riquesa? Keeanga-Yamahtta Taylor respon: “Amb un procés de divisió i dominació, on el racisme és una de les principals opressions destinades a aquest objectiu”. Per Ngugi wa Thiong’o, el racisme és una arma ideològica del capitalisme que promou que els treballadors blancs se sentin més identificats “amb la blancor del capital que amb la negritud del treball”. Realitat psicològica, cultural, política i econòmica, el racisme esdevé la principal palanca per arribar al poder dels moviments reaccionaris i feixistes. Enfront de la ruptura racista de la comunitat, els moviments antiracistes i pels drets de les

persones migrades possibiliten una col·lectivitat diversa i en peu de lluita contra les desigualtats basades en la racialització.

Contracicle: per una força global transformadora

A diferència de fa uns anys, el cicle que ens toca viure és el de la contrarevolució i el de l’extrema dreta global. Efecte cínic del pèndol de la història, el temps polític present no es caracteritza per l’alegria i l’esperança, sinó que la desconfiança i el temor són les “tonalitats emotives” -que digué Paolo Virno en relació amb els anys de plom a Itàlia- amb què subjectivem la regressió política, econòmica i cultural. Sembla que els populismes feixistes encarnin un nou sentit comú de masses: entronitzen la seguretat -sacrificant justícia i llibertats- en nom de mitigar la por i la incertesa global.

Però no és un nou *sentit comú*. L’auge del feixisme avui, com en altres ocasions, és conseqüència provocada i reforçada pel liberalisme digital i el capitalisme de dades, que necessita governar les crisis -polítiques, econòmiques, socials, ambientals- que ha causat amb la seva nova hegemonia. De nou, Verónica Gago: “Avui el neoliberalisme requereix una micropolítica feixista”. Per tant, travessant la lògica del cicle, cal refer els estralls de la “siliconització del món” (Éric Sadie) i transformar el fals binomi individualització mercantil -gregarisme feixista, a partir de les forces locals i mundials que ja esbossen un col·lectivisme transformador, solidari, emancipador i democratitzador. No només per fer de contrapès a l’ascens del feixisme global, sinó per assentar les bases materials i existencials, polítiques i culturals, d’una renovada alternativa al capitalisme. ●

pàgina oberta

La Canadenca 100 anys més tard

Joana Badia Rion | @joana_divisa

Advocada laboralista i militant d'Endavant (OSAN) de Sants (Barcelona)

La recent commemoració del centenari de la vaga de la Canadenca ha fet present en converses i xarxes socials la reivindicació de la jornada laboral de 8 hores com un dels grans èxits de la classe treballadora. Sens dubte, aquella fita aconseguida fa un segle va suposar un punt d'inflexió en les condicions de treball, ja que va prohibir les jornades laborals interminables. Però els anys han passat i s'ha fet evident que el model basat en la jornada de 8 hores té moltes mancances i ha contribuït durant tot aquest temps a perpetuar l'explotació laboral i les desigualtats.

A finals del segle XIX, el moviment obrer, en el marc de la revolució industrial, va començar a reivindicar allò que es va anomenar el "model 3x8". Enfront de jornades de 15 hores de treball (tant adult com infantil), es plantejava un repartiment del temps que consistia a dedicar 8 hores a la feina, 8 hores al lleure i 8 hores al descans. Mitjançant un gran nombre de mobilitzacions arreu d'Europa i de vagues com la de la Canadenca a Barcelona es va aconseguir que s'aprovés arreu del continent la jornada setmanal de 40 hores que avui coneixem. Però, si el dia té 24 hores, en treballem 8, en descansem 8 i en dormim 8 més, qui s'encarrega de mantenir la vida al planeta? Qui alimenta? Qui neteja les cases? Qui manté la roba neta i educa els infants?

Les reivindicacions impulsades majoritàriament pels homes s'oblidaven que el model 3x8 presentava una gran mancança en el plantejament: no contemplava la necessitat del treball domèstic i reproductiu com a tas-

ca imprescindible per al manteniment de la vida. Evidentment, aquestes tasques es reservaven a les dones, que, malgrat que sempre havien format part del gruix de mà d'obra del teixit industrial, després de treballar havien d'encarregar-se de la neteja i la cura de persones grans i criatures, o bé havien de quedar-se a casa i, per tant, renunciar a un salari en el nucli familiar.

Però amb el creixement del capitalisme i la societat de consum, les empreses necessitaven cada vegada més mà d'obra per acumular beneficis, i les famílies necessitaven un sou més per fer front al nou estil de vida marcat pels habitatges unifamiliars, els electrodomèstics, els automòbils i tot allò que es relacionava amb la prosperitat occidental. Així, moltes dones es van incorporar a la jornada laboral de 8 hores, però pocs homes van veure la necessitat de participar en les tasques reproductives i el treball domèstic, de manera que ells es van mantenir en l'esquema

3x8, mentre que elles van doblar la seva càrrega de treball i es va generar allò que, des del moviment feminista, anomenem la *doble jornada*, i que, segons l'última Enquesta dels Usos del Temps de l'INE, implica que les dones dediquem a la llar, de mitjana, 4 hores diàries, mentre que els homes hi dediquen la meitat. Així, malgrat el suposat alliberament femení i la incorporació massiva de les dones al mercat de treball, va romandre en el subconscient social i en els discursos de determinats sectors el missatge que són les dones les responsables d'encarregar-se de la casa, però sense donar cap valor social a aquestes tasques.

Actualment, la doble jornada és un dels motius que generen més desigualtat en el món laboral, ja que condemna moltes dones a la dependència econòmica, causada per haver d'accedir a contractes precaris, amb una elevada taxa de temporalitat i un percentatge molt més gran de contractes parcials -un

13,9% de dones respecte d'un 8% d'homes, segons dades de 2016- i, sobretot, per rebre la pressió social d'haver de ser elles les qui redueixin la jornada (el 2014, les sol·licituds de reducció de jornada van ser 96% femenines a l'Estat espanyol) o demanin excedències, davant la necessitat de tenir temps per dedicar-se a la cura de persones.

Amb tot, ens trobem en ple segle XXI i hem comprovat que la jornada de 8 hores no és suficient per a la lluita contra la discriminació de gènere en el món laboral: es manté la bretxa salarial i l'assetjament sexual és una realitat diària. A més, tot i les millores aconseguïdes fa cent anys, les crisis cícliques del sistema capitalista han mantingut les condicions de precarietat de la classe treballadora i han servit de pretext per instaurar el fals rumor que, per salvar les empreses, cal allargar les jornades de treball amb hores extra, sovint impagades, de manera que moltes persones tornen a treballar de

mitjana moltes hores més de les estipulades per llei.

Des de diversos àmbits ha revifat la idea que la millora de les condicions laborals no serà possible si no hi ha una veritable redistribució del treball i la riquesa. Sota el lema *Treballar menys per treballar tots*, diversos moviments van començar a reivindicar ja als anys setanta del segle passat la possibilitat d'escurçar les jornades laborals a 6 o 7 hores per permetre l'accés al mercat laboral de més persones. Així, d'una banda, es reduiria l'atur i la desocupació i, de l'altra, s'apujaria el salari mínim interprofessional per garantir un nivell de vida digna per a tota la societat i es rebaixaria l'acumulació de capital empresarial a favor dels drets i les condicions de vida de la classe treballadora. Però tot això no serà efectiu si no va acompanyat de veritables mesures de conciliació de la vida laboral i familiar que parteixin de la idea de corresponsabilitzar tota la societat de les tasques de cura i de dignificar i valorar el treball domèstic com una part imprescindible del cicle del manteniment de l'economia d'un país.

Cal, doncs, recordar d'on venim i qui ens va precedir en la lluita per a una vida millor, i l'exemple de la vaga de la Canadenca ha de quedar en la memòria col·lectiva. Però no oblidem que queda molt de camí per recórrer per posar fi a la desigualtat de gènere en l'àmbit laboral, i que la lluita de classes no és vàlida si no es té en compte el 51% de la població. La vaga general feminista del 8 de març ens brinda l'ocasió de posar sobre la taula que aquest model laboral de 3x8 no és vàlid per a moltes dones. Aquest 8 de març, reprenem la Canadenca amb perspectiva feminista. ●

“

Ells es van mantenir en l'esquema 3x8, mentre que elles van doblar la seva càrrega de treball, i es va generar allò de la 'doble jornada'

/ GERARD PLA

Ensenyament alternatiu, pensament crític

/ ALMA GAVALDÀ

Cada vegada més famílies eviten el sistema tradicional d'escolarització i busquen centres educatius amb models alternatius que posen la mirada crítica al centre de la vida de xiquets i xiquetes

Giuseppe Savino | @peppesavino78

Hi ha qui tria el mètode Montessori, qui opta per la pedagogia d'Steiner, qui es basa en l'enfocament de Reggio Emilia, qui crea jardins d'infants en autogestió i qui aplica noves pedagogies a l'escola pública. Escoles, comunitat, experiències educatives que basen la seua ensenyança en les relacions igualitàries i en processos educatius basats en múltiples mètodes d'ensenyament: la democràcia directa i igualitària entre adults i infants en la presa de decisions, la participació i l'elecció compartida per definir els seus propis plans d'estudis i aprenentatge, la immersió àmplia i constant en l'entorn educatiu que l'envolta, l'activisme pedagògic, la integració entre el treball manual i intel·lectual, etc.

Les denominades escoles lliures o amb ensenyança alternativa han experimentat un auge en els últims anys. D'acord

amb les dades del portal web Ludus, als Països Catalans hi ha 269 centres que segueixen aquesta filosofia educativa. Entre ells hi ha l'IES Bovalar, una escola de titularitat pública que es troba a Castelló, al costat de la Universitat Jaume I. "El nostre centre és un institut públic amb la qualificació de CAES, que vol dir que tenim molt alumnat amb necessitats d'educació compensatòria. En origen, escolaritzàvem alumnat de barris perifèrics, amb moltes mancances a nivell socioeconòmic i familiar. Després de traslladar el centre al raval universitari de Castelló, l'escola ha crescut i s'ha convertit en un centre més heterogeni", detalla Toni Solano, director de l'espai.

L'actual projecte del centre va començar l'any 2016, quan va canviar l'equip directiu. Tot el claustre va decidir en aquell moment que seria l'ocasió ide- »

» al per a plantejar un projecte a llarg termini amb unes línies clares d'actuació sobre els problemes més greus que tenien, com reduir el fracàs escolar i fomentar la formació del professorat i la innovació educativa. Solano afirma que “les mesures més destacades del projecte són: un canvi metodològic amb la progressiva implantació de l'aprenentatge basat en projectes i altres mètodes actius; la reducció o supressió dels deures -vist el context familiar de molts alumnes, consideraven que els deures no ajudaven a l'èxit acadèmic-; la tutoria entre iguals, és a dir, la implantació del programa de tutoria dels alumnes de primer de l'ESO per part d'alumnat de tercer o quart i la implicació del centre en les institucions i associacions de la ciutat. Tres anys després podem afirmar que totes aquestes iniciatives han fet que el rendiment acadèmic millore i progressivament estem arribant a un descens del fracàs i abandó escolar”.

En el barri de Sants naixerà pròximament el projecte Arcàdia, “on nens i nenes aprendran a autoregular el seu aprenentatge”

En el barri de Sants de Barcelona naixerà pròximament el projecte Arcàdia, “on els nens i les nenes aprendran des de ben petites a autoregular el seu aprenentatge, a tindre una visió progressivament més ajustada d'elles mateixes, a tenir una bona autoestima, a saber parlar en públic i a treballar cooperativament”, com expliquen des de l'equip impulsor. L'escola encara no està en funcionament, però està dissenyada per a ser una escola-institut que cobresca dels 3 fins als 16 anys. El projecte neix l'any 2009 de “la inquietud militant de les seves components”, afegeixen. El nucli està compost per l'equip educatiu amb mestres de les diferents especialitats. A més, hi ha el grup de suport, format per famílies i activistes que creuen en el projecte. En una tercera anella hi trobem la xarxa de l'Arcàdia, la qual inclou el teixit territorial (Can Batlló, l'Assemblea del Barri de Sants o l'Impuls Cooperatiu de Sants), així com col·lectius militants més enllà del territori.

Fer el pas a l'escola lliure

Què espenta una família a triar una escola amb ensenyança alternativa? Segons Glòria Mestre -nom fictici, ja que no vol revelar la seua identitat perquè l'escolarització a casa no és legal en l'Estat espanyol, i no vol patir represàlies per

part de les institucions-, “moltes famílies trien aquests mètodes alternatius perquè ja no reconeixen l'enfocament tradicional com un sistema capaç d'oferir una educació sòlida o una infància pacífica als seus fills. Sobretot nosaltres volíem per a les nostres filles una educació que no fora de fora cap a dins sinó de dins cap a fora. No un ensenyament clàssic on el mestre està dalt, on hi ha un llibre de text específic i on les alum-

Edén Pérez va entrar a l'escola lliure Els Donyets quan tenia tres anys. Es troba en un poble de la comarca del Camp de Túria

nes havien de seguir fil per randa els dictàmens de l'escola, sinó un lloc on les sensibilitats de les xiquetes i les seues inquietuds pogueren ser desenvolupades per elles. Això no vol dir no tindre normes o que les nenes estiguen descontrolades. Vam preferir una ensenyança més horitzontal on les xiquetes podien plantejar problemes i on se'ls donaria la possibilitat de desenvolupar les pròpies capacitats d'acord amb les seues per-

/ ALMA GAVALDA

sonalitats”. Mestre duu les seues filles a una *homeschooling* de la seua comarca. El concepte és educar els infants amb altres pares i mares en una llar. Per a totes les famílies que estan allí el factor comú és la creença que l'educació ha de respondre a un ventall de necessitats, interessos i estils individuals d'aprenentatge de cada infant.

Edén Pérez va entrar a l'escola lliure Els Donyets quan tenia tres anys. L'escola es troba a Olocau, un poble de la comarca del Camp de Túria. “Una de les educadores em va contar que els primers mesos, quan em preguntaven si em venia de gust dibuixar, jo els responia que no un poc espantat”, destaca Pérez. “Tenia l'experiència de la guarderia en la qual hi havia ‘ratos para dibujar’ durant els quals tots els nens havien de realitzar aquesta activitat”. En Els Donyets, Pérez es va trobar que si deia a les educadores que no volia dibuixar, podia no fer-ho. Aquest tipus de coses defineixen bastant el que és una escola lliure, segons Pérez, “un espai on no hi ha un programa al qual tots els xiquets hagen de cenyir-se sinó que cadascun aprén al seu propi ritme. I sobretot aprenen altres coses a més de les que s'ensenyen en l'ensenyament tradicional”. Pérez conta que en situacions com quan dues nenes estan ocupant els gronxadors i no deixen jugar la resta, convoca un rogle. Es reunien tots asseguts en cercle i parlaven del que passava. Tothom qui volia hi participava exposant la seua opinió. “Seguint amb l'exemple dels gronxadors, entre tots votàvem unes regles perquè tots poguérem usar-los i ningú els ocupés massa estona. En aquests cercles màgics vaig aprendre a expressar les meues idees i emocions, a escoltar les de les altres i a cooperar. En la mateixa rutina sorgien situacions que les educadores sabien llegir i guiar-nos en aquest aprenentatge”, conclou Pérez.

Dificultats entre cicles educatius

Malgrat les experiències positives, les persones que s'eduquen amb les metodologies de les escoles lliures de vegades troben problemes en l'adaptació al sistema normatiu en els següents cicles de l'educació, com l'institut o la universitat. Garí Miró va entrar amb tres anys i mig a Els Donyets i va sortir-ne amb divuit. Quan va començar batxillerat va tindre algun problema: “Vaig estar a l'institut molt poquet

temps, de fet després vaig anar a l'institut a distància. La diferència principal va ser la relació entre i amb la gent. Es notava molt la falta de familiaritat i companyonia entre totes”. A més, ell estava acostumat a anar a classe perquè volia. Quan va deixar l'institut i va entrar a una escola a distància va començar a aprovar sense cap problema i l'estudi era molt més profitós per a ell tant en temps com en motivació. “Jo crec que tant en l'àmbit emocional com de continguts educatius no he tingut mai cap problema. Malauradament, a l'escola clàssica molta gent hi va per obligació social i estudia sense ganes. No és culpa seua, sinó que jo crec que nosaltres vam tindre la sort de rebre eines que, en la meua experiència, a l'escola clàssica no es donen”, afegeix Miró.

Segons l'equip d'Arcàdia, “veient l'entorn social actual, ens preguntem: aquestes veus dubitatives, no tenen dubtes garantistes sobre l'aplicació d'aquests valors bàsics aquí i ara? Quins han de ser aquests valors? I qui els ha de decidir? Es poden revisar? Si més no, per donar-hi dues voltes, oi?”. La proposta educativa d'Arcàdia és una proposta principalment ètica i sociopolítica. És una aposta per construir una societat més lliure i justa, basada en la igualtat, la solidaritat, el respecte, la cooperació i l'ajuda mútua.

L'Arcàdia és una minisocietat autogestionada on els xiquets i les xiquetes aprenen a ser responsables en l'exercici de la llibertat col·lectiva i on desenvolupen unes fortes capacitats d'autoorganització.

Recursos públics

Moltes voltes les escoles públiques voldrien aplicar metodologies d'ensenyança alternativa però no poden assolir-ho per falta de recursos o de formació.

Com explica Solano, “totes les escoles finançades amb fons públics haurien de garantir els principis constitucionals bàsics, i l'Estat espanyol hauria de vetllar perquè això es complira. Sabem que no sempre és així i per això apostaré sempre per un sistema públic de qualitat”. Encara falta molt de treball per arribar a un model que pugui ga-

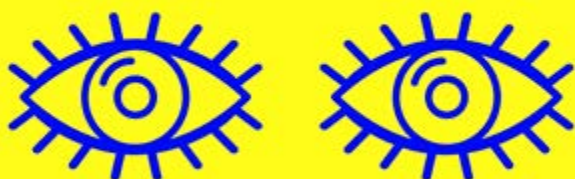
rantir una educació de qualitat per a tots, una escola que no segregue, que no deixi ningú sense atenció. “Si l'organització dels centres fora més flexible, crec que existiria una major llibertat per desenvolupar models d'educació alternativa, models degudament avaluats i supervisats”, postula Solano. Com explica Iris Martínez, llicenciada en Filosofia i especialitzada en l'àmbit de l'educació, “durant anys el sistema educatiu formal va tindre l'objectiu de formar ciutadanes útils per al sistema econòmic-productiu actual, per a qui allò important és el benefici econòmic, per la qual cosa no interessa educar en funció de les necessitats de cada ésser humà”.

Les escoles lliures i l'ensenyança alternativa tenen cada dia més difusió i experiències, com la unió de mètodes diferents del sistema educatiu públic. Existeixen molts posicionaments, però tots conflueixen en models educatius que fomenten el pensament crític que vaja al fons de les coses, analitzant, problematitzant i qüestionant. Un procés d'aprenentatge actiu fundat en els valors de la solidaritat, la inclusió i la cooperació. ●

Algunes escoles públiques voldrien aplicar metodologies alternatives però no poden assolir-ho per falta de recursos

Les persones que s'eduquen amb metodologies d'escola lliure de vegades troben problemes en l'adaptació als següents cicles

Vols visibilitzar el teu projecte o entitat?
anuncia't a la Directa!

Escriu a: publicitat@directa.cat

Ascens i caiguda del **model Riace**

Una petita població calabresa en risc de despoblament va desafiar l'Estat amb un sistema solidari d'acollida de migrants, que havia desballestat el ministre Matteo Salvini

Alessandro Stoppoloni | @La_Directa
Riace

El poble de Riace sembla un dels tants que es poden trobar a la costa de Calàbria. Com moltes altres en aquesta regió del sud d'Itàlia, la localitat està dividida en dos: la part més nova toca al mar i envolta la carretera 106, la principal artèria de la zona, i a la part vella del poble, més despoblada després de dècades d'emigració, s'hi accedeix a través d'una carretereta de corbes que s'enfila entre turons blancs de vegetació baixa. Quan s'hi arriba, un troba carrers massa estrets perquè hi passin els cotxes, plens de pintades acolorides que parlen de lluita contra la màfia i d'acolliment. Fins no fa tant, eren vies que vibraven. Hi havia algunes cases buides, però es notava que el poble era viu: persones autòctones i migrades vivien i treballaven al casc antic, però també hi havia turistes que caminaven sense una meta clara. D'això en fa uns mesos, abans que aquesta localitat d'unes 2.000 habitants es convertís en el focus d'atenció de mitjans d'arreu del món.

“Vam començar a treballar amb l'alcalde de Riace, Mimmo Lucano, just després de la seva elecció, el 2004”, explica Roberta Ferruti, de l'organització Recosol (Xarxa d'Ajuntaments Solidaris). I continua: “De seguida ens vam trobar molt involucrats en el projecte d'acollida d'immigrades que Lucano ja estava tirant endavant des de feia uns anys amb la seva associació Città Futura i com a regidor de l'Ajuntament”. La xarxa Recosol acabava de néixer amb l'objectiu de permetre a ajuntaments italians petits unir forces per realitzar projectes socials de més envergadura. Riace era un d'aquests municipis. “L'Ajuntament de Riace -continua Ferruti- va decidir adherir-se a un projecte nacional del Ministeri de l'Interior anomenat SPRAR (Sistema de Protecció per a Sol·licitants d'Asil i Refugiats). Amb aquest sistema, els ajuntaments -o associacions que treballen per ells- reben 35 euros diaris per migrant acollida i, a canvi, s'han d'ocupar de la seva estada i formació mentre es fan els tràmits per verificar si les persones sol·licitants tenen dret a rebre asil polític o no”.

Fins ara, aquest programa ha estat un dels que ha tingut més èxit: és voluntari i els ajuntaments que decideixen sumar-s'hi han de seguir un procediment rigorós però no impossible de complir. Això permet harmonitzar les exigències de qui arriba amb les de qui ja viu al poble. La idea de Lucano era senzilla però clara: acollir les immigrades era no només un acte just, sinó també

una oportunitat de supervivència per a un poble on hi havia moltes cases buides i on la gent jove emigrava per manca de feina. Amb la incorporació a l'SPRAR, les cases van rebre noves habitants i a poc a poc la presència de les novingudes va crear la necessitat de nous serveis i oportunitats laborals. Com a exemple, l'escola va recuperar de nou l'alumnat.

Les condicions de Riace eren molt semblants a les d'altres pobles italians, sobretot a les comarques de muntanya. Seguint el seu camí, més ajuntaments van sumar-se a l'experiència i es van incorporar al programa SPRAR. En l'actualitat, només a Calàbria n'hi ha almenys quaranta. L'any 2014 un d'aquests va ser el municipi Gioiosa Ionica, molt proper a Riace. “El poble no tenia un problema de despoblament tan greu com Riace -diu Alessia Barbiero, responsable de l'SPRAR al municipi- i per tant la presència de les persones que han vingut ha resultat menys evident entre les habitants. De totes maneres, nosaltres hem intentat sempre

Els carrers són massa estrets perquè hi passin cotxes, i estan plens de pintades acolorides que parlen de lluita contra la màfia i d'acolliment

El municipi es va sumar al programa SPRAR per harmonitzar les exigències de qui arriba amb les de qui ja vivia al poble

Mimmo Lucano,
alcalde Riace
perseguit
pel govern italià

promoure la integració amb la gent del poble perquè penssem que és necessari anar més enllà del discurs que ‘les immigrades no ens fan nosa’. En els sis mesos que les persones poden estar aquí amb aquest projecte, organitzem tallers professionals i de llengua italiana. L'objectiu és que puguin viure de manera autònoma un cop deixin el poble”.

Sis mesos com a màxim

La limitació del programa a sis mesos per persona és un dels problemes més grans: en tan poc temps és molt difícil pensar que algú pugui trobar el seu lloc en un context tan llunyà dels seus orígens. Un cop fora de la tutela del projecte, moltes migrants es veuen obligades a treballar en el sector agrícola amb sous molt baixos, condicions de treball molt dures, sense perspectives de futur i amb el risc de ser captades per organitzacions criminals.

Aquest és un dels motius pels quals Lucano va decidir no forçar la partença de les persones novingudes un cop finalitzava el seu període dins el projecte. Aquest incompliment de la norma va marcar l'inici d'una sèrie de conflictes amb les autoritats, que en pretenien l'aplicació. Tanmateix, mentre d'una banda la tensió amb el Ministeri de l'Interior creixia, de l'altra, el model Riace guanyava reconeixement nacional i internacional. Per a moltes formacions de l'esquerra italiana i europea esdevenia un exemple que calia protegir. Però l'equilibri es va començar a trencar ja entre l'any 2016 i el 2017, quan el precedent govern de centreesquerra va decidir suspendre els finançaments dels projectes d'acolliment per a Riace. La mesura va ser justificada amb la necessitat de comprovar si hi havia hagut un ús incorrecte dels diners públics i va ser un gerro d'aigua freda pel poble, ja que sense aquest finançament, el projecte no es podia mantenir.

El context polític italià no li era favorable. La immigració s'havia convertit en el tema del debat públic i els partits d'oposició -sobretot la Lliga de Matteo Salvini, amb un discurs marcadament xenòfob- semblaven determinar les accions del govern. El debat sobre la immigració es va mantenir com el tema central d'una campanya electoral llarguíssima, que va acabar el 4 de març de 2018 amb uns comicis que van donar el govern a una coalició entre el Moviment 5 Estrelles

L'alcalde de Riace va decidir no expulsar les persones novingudes un cop superat el període del programa d'acollida

L'estiu de 2018, Mimmo Lucano va fer una vaga de fam i a la tardor va ser detingut acusat d'organitzar matrimonis ficticis

i la Lliga. Salvini prenia el control, precisament, del Ministeri de l'Interior.

Guerra estatal contra el símbol

Mentrestant, Riace es consolidava com un símbol que atrapava l'atenció mediàtica europea. Durant l'estiu de 2018, Lucano començava una vaga de fam per sol·licitar la represa del finançament públic. A la vegada es duia a terme una recaptació de fons per permetre la continuïtat de l'experiència sense dependència de l'Estat. Intel·lectuals d'arreu hi donaven suport públic i les visites de militants d'esquerra a la localitat no deixaven d'augmentar. Un dels visitants va ser Valerio Bevacqua, de la Baobab Experience de Roma, una associació que des de fa anys ajuda les immigrants que passen per la capital italiana: “Allà treballava molt amb l'esport i quan l'agost passat vaig anar a Riace vaig pensar que, tot i que hi seria només uns dies, em venia de gust dedicar-me a les mateixes activitats. Vaig trobar un camp de futbol i vaig veure que a la tarda hi jugaven sempre uns

nois. M'hi vaig acostar i al cap d'un parell de dies ja em consideraven l'entrenador. Un dia estava amb l'alcalde Lucano i diverses mares amb nens em van demanar a quina hora era l'entrenament. Tothom em va mirar sorprès! Al cap de pocs dies de la meua arribada ja em sentia integrat en la comunitat. A Roma no hauria passat mai una cosa així, almenys no tan de pressa”.

Des de l'estiu, però, la situació a Riace no ha fet més que empitjorar: com a conseqüència d'una investigació de la Guardia di Finanza -la policia financera italiana-, el passat 2 d'octubre Lucano va ser arrestat sota l'acusació d'haver organitzat matrimonis ficticis en favor d'algunes immigrades i de no haver respectat la normativa en la gestió dels fons públics. L'endemà era suspès com a alcalde. La seva detenció va provocar una reacció massiva que va culminar amb una manifestació a Riace que va aglutinar gent de tota Itàlia. Lucano va enviar un text a les manifestants on deia: “No sento cap mena de vergonya per les meves accions. Repetiria totes les coses que he fet i que han donat sentit a la meua vida”. Mentrestant, la Lliga de Salvini -qui s'havia fixat com a repte personal l'enfonsament del model Riace- va impulsar una llei que, entre altres mesures molt rígides, reduïa el projecte SPRAR. El 27 de novembre, la llei va ser aprovada al Parlament.

A l'espera d'una decisió definitiva dels tribunals, Lucano ha recuperat la llibertat, però té prohibit tornar a Riace. Una iniciativa de l'esquerra italiana recull adhesions per proposar la localitat per al Premi Nobel de la Pau i, mentrestant, l'alcalde suspès participa sovint en manifestacions i actes públics. Però sense ell i sense els finançaments de l'Estat, el projecte d'acolliment s'està debilitant.

Riace és molt diferent de com era fa pocs mesos; ha perdut vida. Si es camina pel casc antic de la població, és molt possible que s'acabi en una plaça petita, la Donna Rosa. És el centre del nucli vell i també la part més viva. Al voltant hi ha botigues on treballaven les migrants i al bell mig hi ha un restaurant, la taverna Donna Rosa, que l'estiu passat va esdevenir la seu de la protesta per exigir el retorn dels fons públics. Per accedir-hi cal pujar per una petita escalinata. Durant la vaga de fam, Lucano va deixar-hi la seva banda amb els colors de la bandera italiana, la que fan servir alcaldes i alcaldesses. La va deixar allà, a l'abast de tothom. ●

Refugiades de la guerra iemenita, **una comunitat oblidada**

La relativa política de portes obertes del Caire ha permès que centenars de milers de iemenites hi busquin asil, però un cop al país es tornen a trobar entre l'espasa i la paret

Marc Español | @mespanolescofet
El Caire

Tot i el seu posat cansat, el Jamal no necessita aturar-se ni un instant per recordar el dia que es va veure obligat a fugir del seu país. Era un 24 de maig, amb el Iemen sumit des de feia dos anys en la guerra civil. Feia poc que casa seva, en un poble proper a la ciutat d'Aden, havia estat atacada per houthis -una de les principals faccions del conflicte.

La seva dona va morir durant l'investida, i el Jamal es va veure forçat a buscar un amagatall fins que finalment va poder arribar a l'aeroport de Seiyun, un dels dos que es mantenen operatius al Iemen. A l'avió hi viatjava només amb un llaüt, i junts van posar rumb al Caire, un dels únics dos aeroports internacionals que connecta de forma regular amb el Iemen. "Jo no vaig decidir marxar", evoca el músic, de 51 anys, "però tenia por de quedar-me i tenia problemes de salut, [així que] uns amics del Iemen em van ajudar per poder venir fins a Egipte".

Per a les iemenites que, com el Jamal, aconsegueixen reunir els suficients recursos per marxar del país, Egipte figura com una de les principals destinacions. D'una banda, el Caire és, amb diferència, una de les capitals més barates del món àrab i un dels centres més actius de la regió. Però més important encara, ha mantingut fins avui una relativa política de portes obertes cap a elles, ja que les iemenites que es troben per sota dels 16 anys o per sobre dels 50 no necessiten visat per entrar al país, mentre que per a la resta un justificant mèdic del Iemen és suficient per accedir-hi. Egipte, a més, els permet accedir a les escoles i els hospitals públics com si fossin nacionals.

La relativa facilitat amb què poden aterrar a Egipte i la poca cura del país amfitrió per mantenir-ne un registre honest provoca que no hi hagi xifres oficials sobre la quantitat de iemenites que hi resideixen. L'ambaixada del Iemen i organitzacions iemenites al Caire, però, calculen que actualment hi podria haver fins a 700.000 iemenites, tot i que altres estimacions (menys fiables) rebaixen la xifra a 300.000, al·legant que moltes acaben marxant del país. On sí que hi ha consens és a l'hora de considerar que, abans d'esclatar la guerra, la xifra rondava entorn de només 30.000.

Les esperances que moltes iemenites dipositen en Egipte a l'hora de fer el salt, però, s'acaben truncant

poc després de desembarcar al país. Actualment, el Jamal va cada dia a un restaurant iemenita on sol tocar el llaüt a canvi del que li vulguin donar els propietaris. Que pugui acabar treballant o no depèn de la quantitat de clientela que hi hagi al local, de manera que pot passar-se dies estancat. "Si provés d'anar a un altre local, em farien fora", apunta, "però si no hi ha clients, no cobro". "Amb el que aconsegueixo no puc permetre'm ni un pis, i visc constantment amb estrès", afegeix. "He de pagar tres taxes [per treballar], i amb el que ingresso no puc assumir-les, però si no les pago i m'engampen em posarien una gran multa o em deportarien", es lamenta, després de criticar que mai ha rebut suport del govern malgrat la seva vulnerable situació.

Sense drets ni beneficis

Per a moltes iemenites residents a Egipte, aquesta indiferència del país cap a elles una vegada han arribat

és un dels principals factors pels quals se senten abandonades. En aquest sentit, tot i que se'ls reconeixen alguns drets, no reben un tracte específic que tingui en compte el fet que provenen d'un país en guerra, la qual cosa dificulta que moltes puguin realment rebre assistència, i encara menys integrar-se.

D'altra banda, encara que Egipte els permeti entrar al país, un cop són dins, els problemes per mantenir els papers en regla es converteixen en un autèntic maldecap. Segons l'Ahmed, el líder d'un dels pocs grups de iemenites organitzades al Caire, les refugiades han de renovar la residència cada sis mesos, i els impostos que han de pagar pugen ara fins a 1.200 lliures egípcies (60 euros) per persona; una xifra massa elevada per a moltes.

"El principal problema [de les iemenites] és el preu de la residència", considera l'Ahmed, ja que "les famílies que venen des del Iemen tendeixen a ser extenses, així que pagar, per exemple, 5.000 lliures (250 euros) o més [cada sis mesos] és una suma realment alta". "La residència no és cara, i no crec que hi hagi gent vivint aquí que no pugui assumir pagar 1.000 lliures (50 euros) cada sis mesos", considera, en canvi, en Baligh Al Mekhlafi, el conseller d'informació de l'ambaixada del Iemen a Egipte, en declaracions a la DIRECTA. El cert, però, és que 50 euros cada sis mesos pot arribar a ser una quantitat difícil de reunir a Egipte, on el salari mínim (poc fiable) ronda els 60 euros mensuals. Moltes de les iemenites que arriben al país, a més, no troben feina o bé ho fan en el seu extens sector irregular, on les condicions poden arribar a ser encara més precàries.

Per a la Nour, directora d'una altra organització iemenita al Caire, aquesta acumulació de problemes s'acaba convertint en un autèntic infern. "En qüestions materials, degut als elevats preus d'Egipte, [les famílies] no poden garantir-se les necessitats bàsiques, així que se senten impotents i avergonyides", apunta, abans d'afegir: "I en termes legals, tots els procediments que han de realitzar els carreguen financerament i moral".

Poques refugiades

Aquesta darrera preocupació la podrien resoldre registrant-se a l'Agència de les Nacions Unides per als Refugiats, l'ACNUR, però només una reduïda minoria

L'ambaixada del Iemen al Caire calcula que actualment hi podria haver fins a 700.000 iemenites al conjunt del país

El creixement ha estat exponencial: abans de l'esclat de la guerra al Iemen la xifra rondava al voltant d'unes 30.000 persones

Restaurant Casa Iemenita, al barri de Dokky del Caire / MARC ESPAÑOL

acaba fent el pas. En aquest sentit, tan sols 8.108 iemenites estaven registrades el passat mes de desembre (l'últim del qual figuren dades).

Des de l'ACNUR asseguren que en última instància la decisió de registrar-se és personal, i neguen cap responsabilitat pel que fa a la gran diferència que existeix entre la quantitat de iemenites a Egipte i la xifra d'inscrites. Les iemenites, en canvi, no ho veuen de la mateixa manera, i al·leguen que els escassos serveis que garanteix l'ACNUR no incentiven a registrar-se. Al contrari, se senten discriminades com a *refugiades de segona*.

“No se’ls dona cap ajuda [substancial]”, afirma l’Ahmed, “així que moltes opten per no registrar-se”. I continua: “Fan que la comunitat iemenita se senti menys que la resta”, de manera que “per a alguns, [registrar-se] és motiu de vergonya”. Un d’ells és en Mahmoud, un jove que va aterrar al Caire a finals de 2017 i que des d’aleshores ha residit al país sense registrar-se. “No he ni intentat rebre l’estatus de sol·licitant d’asil perquè és inútil”, es queixa, “així que, tant per tant, [vaig decidir] no fer-ho i esperar si sorgeix l’oportunitat de marxar, sigui escapant-me o amb algun visat”.

En diverses entrevistes, hem pogut constatar una profunda manca d’informació a l’abast de les refugiades. En algunes ocasions, desconeixen els drets que tenen a Egipte, i sovint no entenen el funcionament de l’AC-

En diverses entrevistes, comprovem que les nouvingudes tenen desconeixement dels seus drets i de com funciona l’ACNUR

Estafes, robatoris, extorsions i abusos en el cas de les dones són pràctiques esteses entre les iemenites d’Egipte

NUR, la qual cosa fins i tot porta algunes d’elles a esperar ser reasentades en un altre país sense haver-se ni tan sols registrat prèviament a l’agència de l’ONU, l’única amb capacitat per fer-ho.

Per si tot això no fos suficient, algunes locals aprofiten la seva situació vulnerable per treure’n profit. En aquest sentit, les estafes, els robatoris, les extorsions i els abusos en el cas de les dones són pràctiques esteses, segons denuncien les organitzacions de base iemenites. Per tots aquests motius, la posició de les organitzacions respecte a Egipte és ambivalent, ja que si bé agraeixen que se’ls deixi accedir al país i se’ls ofereixin alguns serveis, també se senten abandonades perquè no reben cap tipus d’ajuda significativa.

“Després de tot el que han passat al Iemen, aguanten aquí, es queden sense diners i [molts] acaben patint de depressió”, apunta l’Ahmed, que també nota que la xifra de suïcidis (una qüestió tabú) és substancial, encara que molt difícil de comptabilitzar. Arribades en aquest punt, un nombre significatiu de iemenites pren la decisió de marxar. I davant l’enorme dificultat d’arribar a països europeus o nord-americans (generalment les seves principals prioritats) a través dels mecanismes establerts per l’ACNUR, moltes acaben tenint només dues alternatives: intentar fer el salt per vies irregulars, o, com cada vegada més gent, tornar al Iemen -malgrat que la guerra segueix ben viva. ●

ESTAT ISLÀMIC, LLUNY DE LA DERROTA

Amb la seva extinció territorial, l'organització extremista es veu forçada a tornar a la guerra de guerrilla però manté milers d'efectius a Síria i l'Iraq, on el context l'afavoreix

L'anàlisi d'Oriol Andrés Gallart | @oriolandres
Periodista

Costa habituar la mirada al paisatge de la Raqqa *alliberada*. Entre la pols que tot ho envolta, s'imposen innombrables edificis amb els sostres enfonsats i gruixudes cobertes de ciment doblegades com si fossin de cartró, amb l'esquelet de ferro a la vista. Aquest patró es repeteix i permet traçar el mapa del territori arrabassat a l'organització extremista Estat Islàmic per part de la coalició internacional i els seus aliats regionals, tant a Síria com a l'Iraq.

La major part de la destrucció es deu als bombardejos aeris liderats pels Estats Units. En ciutats com Mossul o Raqqa, on la resistència gihadista va ser més fèrria, l'ansia per aconseguir èxits ràpids es va traduir sobre el terreny en campanyes de bombardejos indiscriminats que van enterrar sota les runes centenars de famílies. Segons ha denunciat Amnistia Internacional, van ser milers els civils sirians i iraquians que van morir pels atacs de la coalició i els seus aliats; unes víctimes que, a més, han quedat sepultades en la negativa internacional a reconèixer-les.

Gairebé un any i mig després del seu alliberament, més d'un 60% de la ciutat de Raqqa segueix devastat, ara en mans de les Forces Democràtiques Sirianes -la milícia kurdoàrab que controla el nord-est de Síria. La que va ser capital de l'autoproclamat califat agonitza per la lentitud de la reconstrucció, la carència de serveis bàsics i la inseguretat. Greuge per la negació de veritat i reparació, absència de present i futur... Una combinació que, sumada a la forta càrrega ideològica que va rebre la població durant almenys quatre anys de califat, adoba un terreny fèrtil per al ressorgiment de l'organització gihadista.

Així doncs, no resulta difícil imaginar-se cares estupefactes, sornegueres o indignades a Raqqa quan Donald Trump va assegurar que Estat Islàmic havia estat derrotat i, per tant, les seves tropes a Síria -uns 2.000 efectius- podien tornar cap a casa. *Missió aconseguida*. Res més lluny de la realitat, com s'ha encarregat de recor-

Segons diverses estimacions, Estat Islàmic comptaria encara amb més de 10.000 membres en el seu antic territori

dar-li el seu cercle més proper. És cert que el territori del califat -que va arribar a tenir la superfície del Regne Unit- s'ha extingit. Però, com bé explicava el general Joseph L. Votel, cap del comandament central dels Estats Units, el grup gihadista podria reaparèixer ràpidament a Síria si no se li aplica una pressió sostinguda. En concret, segons assegurava un informe del Pentàgon, podria estar de nou actiu a Síria en un període d'entre sis i dotze mesos i guanyar territori.

Segons diverses estimacions, Estat Islàmic comptaria encara amb més de 10.000 membres entre Síria i l'Iraq. La seva xarxa de combatents, fonts d'informació i contrabandistes segueix activa, asseguren veus expertes. I l'anunci de Trump els ha donat ales. Des que va tenir lloc, a Raqqa i als seus voltants els atacs per part de cèl·lules clandestines de l'organització han augmentat. Però en regions com Anbar, a l'oest de l'Iraq, ja el 2018, l'investigador Michael Knights va comptabilitzar 15 intents d'assassinat mensuals de líders locals durant els primers 10 mesos de l'any. Aquesta pràctica de l'extremisme ja apuntava el seu retorn cap a tàctiques de guerrilla. I els dona bons rèdits, ja que mina la confiança de la població en la capacitat de l'Estat de protegir-los, a la vegada que acosta el jovent de nou cap al grup gihadista.

Tampoc en això estan innovant. Fa una dècada, els Estats Units ja van donar per morta l'organització, que llavors es deia Estat Islàmic de l'Iraq i que havia nascut en resposta a l'ocupació americana d'aquell territori. Li quedaven llavors uns 700 membres, però durant els anys següents, entre assassinats, segrestos, emboscades i raids selectius, van anar reconstruint l'estructura i esperant el moment ideal per retornar.

Ara, com llavors, a Síria i l'Iraq l'erradicació del grup no es preveu fàcil. A Síria, a les nombroses incerteses ja mencionades se suma la desconfiança de part de la població àrab envers una autoritat kurda del nord-est del país, sobretot quan compta amb el suport de l'*enemic estatunidenc*. I hi ha el risc real que en un futur no llunyà sigui el règim d'Al-Assad qui recuperi el control sobre la regió. Com escrivia l'investigador Joshua Landis, la regió de Jazeera -la més gran de la Federació Democràtica del Nord de Síria- "està emmarcada amb minories, ètniques i religioses. [...] Sempre ha estat un desafiament per als governants, fossin una franquícia otomana o de Damasc".

A l'Iraq, en canvi, l'absència del govern central a bona part del país és notòria, com es va fer patent en les protestes de l'estiu passat a Bàssora (una ciutat de majoria xiïta). Tanmateix, a les zones de majoria sunnita és fàcil que aquest abandó es pugui instrumentalitzar amb biaix sectari en benefici de l'extremisme islamista. Sobretot perquè transcorre en paral·lel a uns judicis contra els suposats afiliats gihadistes que no compten amb garanties i que fan tuf de venjança. Les represàlies s'estenen als familiars dels suposats membres de l'organització. Se sembla en els infants la llavor del greuge.

Costa, doncs, imaginar la fi d'Estat Islàmic, que a Europa compta encara amb un gran nombre de simpatitzants. Entre d'altres, perquè és una marca que s'usa en països tan diversos com l'Afganistan, Somàlia, Nigèria o les Filipines. Perquè Estat Islàmic, al cap i a la fi, és una idea que no es pot derrotar només amb les armes. ●

Una de les galeries d'art ubicades a l'Eixample de Barcelona
/ VÍCTOR SERRI

El galerisme a Barcelona: entre l'ahir i el demà

En l'última dècada, les galeries barcelonines entren en una etapa de transició: topen amb un canvi generacional, no només de la figura de la marxant, sinó també de la col·leccionista i el públic

Manel Garcia Clavero | @ManelGarcia93
Clàudia Baixeras Muñoz | @La_Directa

Barcelona es projecta com una capital cosmopolita, oberta i moderna; hom esperaria, per tant, que la seva proposta cultural també ho fos. Si el conjunt de les institucions públiques tenen dificultat per creure's aquest paper de capital, quin espai queda a les galeries? Les galeries van ser un puntal artístic i comercial de la Barcelona de finals del segle passat: acollien propostes de gran qualitat i reforçaven el col·leccionisme local i nacional, i projectaven l'art català més enllà de les nostres fronteres. Brossa, Tàpies, Tharrats, Perejaume, Plensa i una llarga llista d'artistes van començar el seu camí -o, si més no, hi van posar un peu de tant en tant- en aquestes galeries barcelonines. El boom de l'obertura d'espais es va donar cap a finals dels anys 60, seguint el model de l'emprenedora Sala Parés -la primera de tot l'Estat espanyol, inaugurada l'any 1877- o de les galeries Dalmau. Aquests salons van assentar les bases del que seria el món del galerisme a Barcelona i, més important, van generar, impulsar i establir la idea d'un art català d'avantguarda.

La possibilitat d'impulsar el mercat de l'art significa que, més enllà de la capacitat emprenedora de cada galeria, s'havien de donar les condicions necessàries en aquell entorn: bonança econòmica, burgesia culta que s'estava reafirmant socialment, tradició creativa i una nova i prolífica producció artística. Així, durant els 80, 90 i primers anys del nou mil·lenni, aquest sector va anar creixent i es va consolidar amb èxit, esdevenint un mercat fort del qual era possible obtenir grans beneficis. La dinàmica capitalista de creixement constant -que semblava tenir un paral·lelisme amb el mercat de l'art- va arribar a construir la idea de l'art com a inversió. Ja no es comprava per gust, per decorar, per ostentar, sinó que es comprava per invertir en un valor no només segur, sinó a l'alça. I, evidentment, cal afegir a l'equació el factor més sospitos, més especulable, aquell que és propi de l'obra d'art: l'art no té valor *per se*, però sí que té preu.

En definitiva, es va bastir una estructura comercial que s'apunyalava en l'especulació: tot es venia i tots els preus i propostes »

» eren vàlids i tenien sortida. No és necessari apuntar l'evident similitud amb la bombolla immobiliària -sí, aquella que va desencadenar la crisi econòmica occidental-, una superestructura que contenia altres petites bombolles que es van veure afectades amb el seu declivi, iniciat cap al 2005.

De la mateixa manera que el valor inestable de l'art l'havia convertit en un bé amb un gran potencial per a l'especulació, amb l'adveniment de la crisi esdevé el bé menys necessari. Quan el preu de l'habitatge cau, els negocis tanquen i es perd el dret a una feina digna, i el preu de l'art també cau, la gent perd la confiança en aquest valor. És en aquesta nova conjuntura que les galeries de tota la vida es veuen en dificultats (perden clientela, tenen problemes per subsistir i arribar a final de mes i fins i tot algunes es veuen obligades a tancar) i no hi ha espai per a nous projectes.

L'especificitat de les galeries

En aquest canvi trepidant de paradigma, ens és útil pensar en dos models: l'antic i el nou. Aquesta distinció, per bé que simple, és molt aclaridora en tant que podem distingir entre dos models de marxant, de clientela, de negoci, de cultura, d'interès.

D'entrada, el problema sorgeix quan els nous públics ja no tenen el mateix interès per l'art que tenien els seus predecessors i, a més, hi trobem un altre obstacle: l'art contemporani. Aquest, sovint és complicat i demana molta implicació per part de l'espectadora. Els nous formats no ofereixen grans possibilitats a l'hora de ser col·locats en algun racó de casa, i tot plegat es conjuga amb una superproducció, una manca de perspectiva temporal i uns preus inaccessibles. En definitiva, és gairebé impossible ser capaç de discernir entre el que és vàlid i el que no ho és, entre el que passats uns anys seguirà mantenint aquella aura imprescindible de tota bona obra d'art o es convertirà en un objecte més. Vaja, que, tot d'un plegat, podria semblar que l'art contemporani, més que no pas una aposta segura que afegeix valor, és més aviat un maldecap.

Un altre exemple aclaridor d'aquesta convivència de models és la seva localització a la ciutat: han passat de ser un sector d'aires gremials, un conjunt compacte distribuït en pocs metres, a la dispersió actual on, malgrat que algunes persisteixen, hi ha una certa aposta per buscar espais més perifèrics (i assequibles). Això planteja una pregunta clara per a qualsevol comerciant: és imprescindible, la botiga física? Evidentment, abans sí; però, i ara? Potser no és innocent pensar que en un món global, en l'era de la informació, del bombardeig d'imatges, de grans fires internacionals, una galeria es pot mantenir com un univers tancat en el seu local? Com en tants altres sectors, ara cal depassar l'espai físic, expandir les fronteres per endinsar-se en el món digital i aprendre a utilitzar-lo com una eina més. En el moment

Una de les galeries d'art ubicades a l'Eixample de Barcelona / VICTOR SERRI

Com en tants altres sectors, ara cal depassar l'espai físic, expandir les fronteres per endinsar-se en el món digital i aprendre a utilitzar-lo com una eina més

que vivim, no s'hi val obrir la persiana i esperar, sinó que el repte és, precisament, crear nous públics i nova clientela.

No obstant això, no es pot simplement suprimir la localització física, ja que hi ha certs matisos que en depenen, i alguns d'ells plenament moderns. D'una banda, comptar amb un espai és un ganxo per a les artistes, una plataforma i una possibilitat d'exhibició i lluitament. Aquest factor era clau anys enrere, quan el paper de la crítica era principal i de les seves paraules podia dependre l'èxit o el fracàs. Tanmateix, avui dia, la cosa ja no va així. La crítica d'art ha perdut la seva capacitat d'influència, però l'era descobreix un parell de cartes noves: les subvencions i les fires. Si bé no és factible que una galeria se sustenti enterament gràcies a subvencions, sí que és cert que poden marcar algunes diferències: d'una banda, són un element més que distingeix entre models nous i antics; d'altra banda, afavoreixen les galeries fixes i estables, és a dir, aquelles que fan diners per seguir endavant durant -com a mínim- dos anys. A part de la subtil elitització, i per encetar un nou tema controvertit, hom entén que si es destinen diners públics a ajudar negocis que ja estan en marxa, és perquè ofereixen un retorn a la societat.

La conjunció de negoci i cultura és sempre complicada, ja que un pensament purità -que situa l'art en una mena de llimbs- no concep la relació entre una visió comercial i una d'artística -en el sentit més romàntic del terme-, i les galeries, bàsicament, es troben a l'epicentre d'aquesta dicotomia. Dins d'aquesta correlació entre els dos termes, cada galeria ha de saber trobar el seu lloc, sense perdre de vista cap dels dos pols: oferir alhora producte i cultura, ja que la gran majoria de gent que entra en una galeria no ho fa per comprar, sinó com a visita cultural. Per tant, és principal vetllar per mantenir el contacte

L'aposta ha de ser treballar aquest format tan directe i personal, definir el camp d'expertesa i entendre la idea de l'art com un bé no únicament econòmic

i l'interès de la societat, tot i que aquest esforç no és garant de venda, ja que pot servir per fomentar l'interès i atreure nous públics i, de retruc, ampliar les possibilitats de venda.

El consum de cultura

Més enllà de l'àmbit galerístic, l'art ha de lluitar contra problemes amb què fins fa uns anys no comptava: l'expansió i la velocitat del consum en l'actualitat. Si reduïm l'art a un bé de consum més, un

objecte destinat a decorar, avui en dia tenim multitud de productes que, a més de ser molt més assequibles, tenen la mateixa funció. Val a dir, però, que la dispersió de la consumidora no és exclusiva del fet artístic, sinó que és part indescindible de la nostra societat. L'altra cara de la moneda és, precisament, l'art com a creador de contingut i de discursos crítics: Barcelona té grans centres culturals i artístics, exposicions temporals que conviden i ofereixen noves experiències de forma continuada, però el consum de cultura, i més concretament d'art de nivell, és cada cop menor. L'art i el pensament crític està en crisi en la societat de masses, tenim molts altres interessos abans que visitar una exposició cent per cent discursiva, copada de text i on se'ns demana una gran implicació i formació per poder-hi accedir. Si, llavors, l'art és cultura, i ni tan sols la cultura més institucional i establerta interessa, per què hauria de ser l'aposta que han de fer les galeries?

Més enllà de les dificultats, al llarg de la història l'art ha demostrat que pot ser motor de canvi social, font de riquesa, vertebrador d'identitat i llavor de pensament. Per tant, cal ser crítiques amb el moment que estem vivint i repensar l'estratègia a seguir per no deixar enrere totes les possibilitats que ofereix. El paper de les galeries en la complexitat actual passa per acostar a la gent les propostes artístiques -passades i presents- i treballar per singularitzar la seva aportació en aquest sentit. En altres paraules, l'aposta ha de ser treballar aquest format tan proper, directe i personal -també en la distància espacial-, definir el camp d'expertesa -garantint varietat i valor- i entendre i transmetre la idea de l'art com un bé no únicament econòmic, sinó en la seva profunda potencialitat social. ●

una altra economia és necessària
una altra forma d'estalviar ja és possible

coop57
serveis financers ètics i solidaris
www.coop57.coop

KAMILOSETAS MUSKARIA

distribuidora llibertària
www.nodo50.org/kamilosetas
kamilosetas@nodo50.org

La Directa utilitza
els serveis de

foli verd
gràfiques

C/ de la Llibertat 44, Barcelona
foli@foliverd.net

FES-NOS CRÉIXER

SUBSCRIPCIÓ CONJUNTA

LA REPARTIDORA + **CALIU**
LLIBRERIA ASSOCIATIVA ESPAI EDITORIAL

larepartidora.org
facebook.com/larepartidora.valencia

facebook.com/Caliu-Espai-Editorial
caliueditorialblog.wordpress.com/

PER NOMÉS 65€ AL CURS

Autoretrat o res de nou sota el sol

El relat de Núria Curcoll

Duus el cabell llarg recollit en un monyo alt, un vestit blau elèctric i unes sandàlies vermelles acabades de comprar que et freguen massa el pont del peu -demà et farà mal. Ja ha començat el setembre però tot i així segueix fent molta calor. El sol empeny contra la ciutat i l'asfalt desprèn un halo d'abatiment a les soles de les teves noves i rígides sandàlies vermelles. La suor de l'esquena se t'enganxa a la tela del vestit dibuixant un triangle humit blau fosc, unint els omòplats amb un punt inconcret de la teva columna que es mou i es mulla a cada pas que fas, a mesura que passa l'estona i la teva amiga segueix parlant. L'escoltes. Escoltes les queixes i les il·lusions d'un amor que té a mitges, i alhora mires els coloms com picotegen el gris i tu penses en el teu viatge a Grècia i els records que te'n queden; els carrers empolgats, el mar encès, la menta i uns trucs de màgia que vas veure fer en una cuina atapeïda de gent, setmanes abans, i que després vas provar de repetir sense sortir-te'n. La teva amiga et diu que és aquí, què?, aquí, passant el braç per davant del teu tors i assenyalant amb el dit una porta doble de vidre. Entreu al museu. El fred de la refrigeració t'assalta i reconforta la pell, i penses que només per això ja valia la pena entrar -a més del que hauries pogut sentir a dir sobre mi- perquè la calor de fora t'ofegava. La teva amiga no calla ni tan sols quan comenceu a caminar lentament vorejant les parets de la sala, pleníssima de fotografies que vaig fer, mirant-les d'una en una fins que us planteu davant d'aquesta. Aquí, ara. Et quedes mirant la meva fotografia. Dins el museu, la teva amiga parla amb xiuxiuejos, però aquí ja no escoltes. Només observes.

La casa a la meva dreta: immòbil i compacta, feta de *tetris* de maó marró fosc; al final del dia algú arribaria allà, obriria el portal i pujaria les escales mentre es guarda les claus a la butxaca, saludaria la parella, els fills o el gat, i se sentiria segur, en silenci, a casa. A la meva esquerra, el carrer: el cel blanc, les façanes esbiaixades, els taxis acumulant-se a la parada, un home borrós que aquell dia anava a algun lloc, el soroll i el vent xocant contra les parets i amagant-se arremolinat als ampits, i els coloms atipant-se de mica en mica de gris, també. I jo, enmig. Allà. Jo, apuntant-nos amb l'arma. Aferrant-la amb els dits tensos com urpes, disposada a no deixar anar el temps. Amb l'expressió relaxada i tanmateix concentrada mirant el meu reflex que m'envoltava protegint-me, propagant-me, mentre alhora sentia potser la conversa entre dues amigues -perquè llavors també era estiu a la meva ciutat i hi hauria amigues passejant i explicant-se la vida i, si es fixessin en mi, pensarien que jo fotografiava una faldilla de l'aparador, o qui sap si hi havia exposades unes sandàlies, i ho comentarien un moment per després reprendre el fil de la conversa. El portal s'havia tornat a tancar. Un dels taxis va escalfar el motor. L'home borrós ja travessava el carrer tranquil·lament.

Recordo que vaig notar el degoteig del temps dins meu i, impassible, vaig disparar. No per morir, sinó per mantenir-me viva dins un cofre a l'espera del revelat. Quan jo ja no hi fos, quan hagués mort i s'obris la tapa i aparegués jo, de nou i per sempre, i tu em coneguessis avui penjada en aquesta paret freda de museu a l'altra banda de l'horitzó; tu, amb la pell de gallina sota el teu vestit blau elèctric i potser ja una ferida al peu, sense poder esquivar el tret. ●

/ CRISTINA CORTÉS

ressenyes

La gran novel·la americana postmoderna

Dani Farràs Berdejo | @danifa89

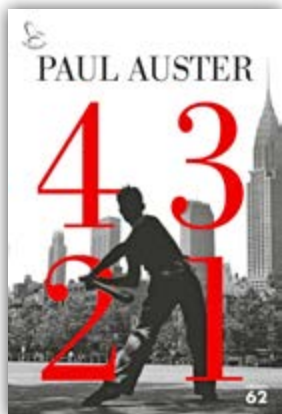
L'escriptor Paul Auster ha dedicat set anys de la seva vida a elaborar un producte literari genuí, mestís i incert que defuig del format tradicional de la novel·la costumista per enriquir-se de la perspectiva de la lectora com poques obres ho han fet abans. Després de temps com a autor de culte, després la seva obra d'una veu narrativa única per tal de -en aquest joc relacional de l'escriptura i la lectura- fondre la seva intencionalitat amb l'expectativa de les lectores.

Auster ha estat incapaç -o potser no ha volgut- de decidir només una història de vida per al seu personatge, l'Archie Fergusson, nascut jueu, el 1947, als afores de Nova York, igual que ell. Narra quatre línies de vida paral·leles que es lleixen en forma de cremallera (1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2...) perquè, mentre llegim aquest relat, afegim imaginació, records i desmemòria per acompanyar l'Archie en el que, de fet, són vides plenes d'atzar, d'esdeveniments traumàtics i de descobriments que fan possibles construccions de la identitat i condicions materials ben diferents les unes de les altres.

Aquest experiment literari té notes brillants en els primers capítols, que enganxen i emocionen per la fluïdesa de la prosa d'un autor que repeteix una vegada i una altra, sempre

amb matisos i originalitat renovada, el simulacre de narrar altres vides possibles que podria haver viscut ell mateix, però que només poden ser en el paper. En aquest totxo, Auster introdueix altres formats d'escriptura com ara contes o poesia, posant-los en la veu del mateix Archie -que en una de les seves vides també escriu per al diari local.

La novel·la 4321, amb una traducció al català exigent i esforçada per part d'Albert Nolla, és un relat d'aprenentatge que descriu el context ianqui dels darrers 60 anys, on les guerres exteriors i interiors dels Estats Units, el món de la cultura i el pensament i l'esport conviuen amb la multiplicitat d'històries petites que viu el nen, adolescent i jove Archie Fergusson en totes les seves vides, descobrint sexualitats, afectes, impulsos i emocions canviants, amb les úniques constants de la presència afectuosa de la mare i de l'estima per l'escriptura i la lectura. ●

LLIBRE
4321
Paul Auster
Traducció: Albert Nolla
Edicions 62
896 pàgines

Sense màscares per conquerir l'impossible

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

Diuen que la distopia és l'extrem negatiu al qual semblava impossible arribar. Per tant, si ens apropem al pol oposat, veurem que l'impossible és a tocar. Amb aquesta màxima, extreta d'una reflexió de l'enyorat Galeano, Mascarats orienta el seu segon disc, un viatge encisador de l'adversitat cap a l'esperança.

Enregistrat als estudis WZ de Borriol pel productor Sam Ferrer, *Distopia* reuneix deu cançons a cavall del rock i el reggae, on s'entrellacen les críti-

ques als sistemes d'opressió amb el record de les qui, en èpoques pretèrites, van deixar-se la pell en defensa de les llibertats.

Igual que en el seu primer àlbum, *Trencarem l'imaginari*, la formació nascuda a la Sénia s'emporta del guitarrista Arnau Aymerich (Ebri Knight), la banda de hip-hop gallega Ezetaerre o les cantants Flora Sempere (El Diluvi) i Mireia Vives. Nos matissos per a un viatge sonor que ens obliga a encarar el present per fer possible la utopia. ●

MÚSICA
Distopia
Mascarats
Estudis WZ, Borriol

Lletres combatents i ritmes ballables a parts iguals

Elies Bosca | @Elies_Bosca

Per fi ha arribat. Després d'haver-se presentat en societat amb tres video-clips ("Gaupasa" ja s'aproxima al milió i mig de reproduccions), Tribade trau a la llum el seu primer àlbum d'estudi, *Las desheredadas*, en honor a totes aquelles oblidades de la història.

Bittah, Masiva Lulla i Sombra Alor, les MC de la formació barcelonina, sumen tres veus més al clam que des de fa un temps advoca per un hip-hop amb els peus a terra, amb visió feminista i arrelat als problemes que ens afecten dia a dia. Així doncs, els trets distintius d'este estil -rimes afilades i bases contundents, sobretot- es troben ben presents en

tot el treball. Però, a més d'això, també podem trobar incursions en altres sonoritats (flamenc, dancehall, trap, etc.), les quals aporten riquesa al conjunt general. Amb una col·laboració de luxe, com és la de la mítica Arianna Puello en "Asalto", al llarg de tot el disc es combinen els temes més compromesos amb altres més distesos, amb un caràcter festiu i alegre.

En definitiva, un altre argument més que se suma a la nova fornada de grups que estan demostrant que un altre rap és possible, on la consciència social siga el fil conductor i les dones no estiguen relegades a un paper secundari. Donaran a parlar. ●

MÚSICA
Las desheredadas
Tribade
Propaganda pel fet!

/ FREDDY DAVIES

“Fa 25 anys, parlar de feminisme era parlar del diable”

Fina Rubio,
activista feminista
i presidenta de la
Fundació Surt

Va començar a fer política durant la dècada dels 70, involucrant-se en la campanya contra l'OTAN, les dones antimilitaristes i la comunitat feminista. Aleshores, les dones reivindicaven la llibertat sexual i el dret a l'avortament i al divorci. Rubio creu que s'han aconseguit moltes coses, però que el problema és, com deia Simone de Beauvoir, que no hi ha res que estigui guanyat definitivament. “Ara patim un retrocés ideològic molt gran, en el qual els plantejaments més bel·ligerants amb el feminisme i les dones estan guanyant espai. Ens estem trobant amb coses que no hauríem pensat ni als anys 70, quan sortíem d'una dictadura”, diu. A més de tenir una llarga trajectòria com a militant, dirigeix la Fundació Surt, una entitat que treballa des de fa 25 anys per l'apoderament femení. No es pot imaginar a si mateixa sense el feminisme; forma part intrínseca de la seva identitat “com a dona lliure”.

Mariana Cantero | @cantero_mariana

Com esbossaries la trajectòria de lluita de l'entitat que dirigeixes?

L'entitat es va formar l'any 1993 com una associació petita de dones que ens coneixíem del món feminista. Teníem idees en comú i vam voler iniciar un projecte d'inserció sociolaboral de dones que estaven en situacions de dificultat, en risc d'exclusió o en situació de vulnerabilitat -o més aviat vulnerades. Vam començar amb la idea de treballar en aquesta mena de projectes i ho volíem fer des d'una perspectiva feminista. En aquell context era complicat que ens *compressin* aquesta perspectiva de gènere. Ens preguntaven per què érem una organització només de dones. Llavors havíem d'explicar que les dones necessitem els nostres espais per pensar i actuar. Parlàvem d'incorporar la perspectiva de gènere perquè parlar de feminisme en aquells moments era parlar del diable. No ens deien *feminazis*, no existia aquest concepte, i vam tenir la sort que en alguns sectors de les institucions ens van obrir espais. Ens hem guanyat el dret a l'existència sense justificació. El fil d'aquests 25 anys és la lluita per l'equitat de gènere i en defensa dels drets de les dones.

Com et posicionen davant de debats sempre presents en el feminisme, com ara el de la prostitució?

Bé, aquest és el gran debat dins del feminisme: si la prostitució és voluntària o no. Nosaltres, com a organització, tenim debat intern, però entenem que el nostre enfocament ha de ser el de la defensa dels drets. Jo, personalment, també. La sexualitat, el sexe, la prostitució, toquen el moll de l'os de les reivindicacions feministes. La gent que arriba al nostre programa ho fa de manera voluntària, perquè vol fer-ho. Respectant tant si considera que la seva feina és voluntària i s'ha de regular com si considera que no li satisfà i en vol sortir. El que preval és que les dones tinguin garantits els seus drets humans com a dones, facin el que facin. Si volen estar amb la prostitució, si aquesta és la seva decisió, ens sembla perfecte. Defensem que es puguin organitzar i exercir. Més enllà del gran debat, que podem discutir vint anys més, s'han de respectar les seves decisions i nosaltres defensar els seus drets. És un tema complex. Aquest enfocament ens permet treballar per a totes.

Com veus la lluita de les dones en el context global, amb les seves particularitats a petita escala?

Els moviments feministes, amb tota la seva pluralitat, complexa i rica, han guanyat un espai global. Aquest espai -saber que les dones a l'Argentina, aquí o als Estats Units participem en un moviment- ens permet tenir una veu comuna arreu del planeta. Això és simptomàtic del moment en el qual està el moviment feminista, que representa una alternativa molt clara d'una altra manera d'organitzar la societat. Més enllà del fet que en cada lloc concret tinguem diferents situacions, i malgrat aquestes diferències, tenim la percepció de tenir una veu comuna en aquest moment de molt de retrocés, de plantejaments liberals extrems. I crec que per això la reacció en contra és tan forta, perquè s'ha pres consciència que som un problema per al projecte de retrocés i involució liberal capitalista.

La lluita també es dirigeix en el terreny discursiu...

El discurs de la dreta és la conseqüència d'aquesta crisi global i la necessitat del sistema de portar-nos al límit. Per a mi, Vox representa un sistema que està en crisi i té dificultats. Llavors, necessita tensar la corda fins allà on pugui per poder sobreviure. Tenim Trump, Bolsonaro, l'Europa dels refugiats... És una involució global molt dura. Aquí, de fet, tenim dos partits hereus del franquisme.

El sistema judicial és tan patriarcal i està tan alineat amb l'ofensiva de la dreta que tenim un problema seriós

Ara estem en perill de perdre aquests drets que es van guanyar al final de la dictadura...

Totalment. L'ofensiva de la dreta està directament dirigida als drets de les dones. Que ens tinguin en el punt de mira no és casualitat. “La violència de gènere és mentida”, “les denúncies són falses”, “les dones també maten homes”. Hi ha tot un discurs per tirar enrere aquestes conquestes, però també des del sistema judicial. És un sistema judicial tan patriarcal i alineat amb aquesta ofensiva que tenim un problema seriós, perquè el que està passant són sentències contra les dones.

Davant d'aquesta ofensiva, les dones hem de...

Sortir al carrer, com el 8 de març passat, organitzades i no cedir ni un pas amb els nostres drets. És l'única via que tenim, és per pura supervivència en el sentit més clar de la paraula. Hem de defensar els nostres drets. ●